

Nemunas

Nr.1
(274-714)

2010 m.
sausio 7-13 d.

Kaina 2,50 Lt



KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS



Romualdas ČARNA. „Poeto ménulis“. 1998.

Robertas KETURAKIS

Mažiau negalima

Romualdas RAKAUSKAS

Fotovi(t)ražai 24

Jolanta SEREIKAITĖ

Šalia pasaulio, arba kam priklauso liūdesys

Eugenija ŽAKIENĖ

Dovanos melomanams

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Beata BRAZAUSKAITĖ

Paskui premjeras

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

**Fotografijos ikonų
apsuptyje 2 p.**



Tiltai

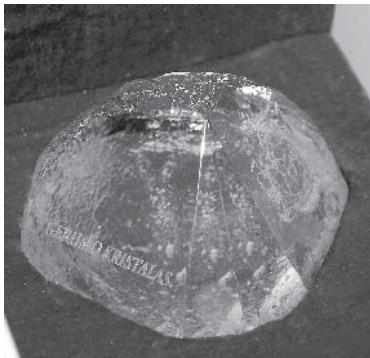
3-8 p.

Įteikti „Gerumo kristalai“

Šiais metais įteiktas rekordinis „Gerumo kristalų“ skaicius. Net 30 jų miesto meras Andrius Kupčinskas įteikė už neatlygintinūs darbus nusipelnusiems, gerumą skleidusiems kauniečiams. „Gerumo kristalų“ kandidatus siūlo nevyriausybinių organizacijos, gyventojų bendruomenės, pavieniai kauniečiai ir pats miesto meras. Tačiau šiai me-

tais jis nominantū pasiūlė daugiau nei ankstesniais metis.

„Gerumo kristalai“ įteikti dailininkui, pedagogui, Šv. Kazimiero ordino atstovui Aidui Augustui, ypač aktyvaus kamerinio choro „Cantate Domina“ vadovui Rolandui Daugėlai, pianistei Audronei Eitmanavičiūtei, surengusiai daugybę nemokamų koncertų Panemu-



Visų apdovanotų vardu dékojo pianistė Audronė Eitmanavičiūtė.
Gražinos Viktorijos Petrošienės nuotraukos

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Gruodžio 21 d., šventėms dar neįsibėgėjus, Kauno menininkų namuose prasidėjo naujas fotografių renginių ciklas „Lietuvių fotografių ikonos – tarp menotyros atradimų ir autorų liudijimų“. Pirmasis vakaras – „Kauno fotografių galerijos ikonas“, jo metu fotomenininkų pasakojimai, meno tyrinės įžvalgos sukos apie žymiausius fotografių kūrinius, eksponuotus Kauno fotografių galerijoje nuo jos įkūrimo laikų iki šiandienos. Renginyje dalyvavo ikonų autorai: Ričardas Dailidė, Jonas Daniūnas, Romas Juškelis, Algirdas Kairys, Romualdas Požerskis, Romualdas Rakauskas, Stanislovas Žvirgždas; LFS Kauno skyriaus pirmininkas fotomenininkas Gintaras Česonis ir pats projekto autorius Mindaugas Kavaliauskas.

Sentikių kultūroje ikonas yra svarbiausias garbinimo objektas. Ir šis apibūdinimas visiškai atitinka fotografo M. Kavaliausko sukurtą naujosios fotografinės ikonos teoriją, nes pasirinkti žymių fotografių darbai jau seniai tapę tokiais objektais. Tačiau toliau teoriniai keliai išsiskyrė: „Ikona – šventas atvaizdas, tarpininkas tarp aukštųjų ir žemųjų sferų, dieviškasis apsireiškimas, išreikštas linijomis ir spalvomis, teologija, išdėstyta vaizdiniais, įkūnuta malda“. Todėl fotografių sluoksniuose ir išsižebė šokia tokia diskusija dėl naujos terminologijos. A. Macijauskas ne itin linkęs sutikti su tokiu, jo manymu, „iššaukiančiu terminu“, nes



Stanislovas Žvirgždas. „Rudens kelias“. 1980.

Fotografijos ikonų apsuptyje

čia akivaizdžiai trūkinėja sasajos su šventumu ir tobulybe. Ar ikona gali būti neprofesionali ir silpna? Ikona – auksčiausia ir nekvestinuojama kokybė. Todėl dėl kai kurių M. Kavaliausko pasirinkimų jam kilo klausimų. „Jei pagrindiniu kriterijumi tampa sklaida, tuomet mes kalbame apie „popsą“. As pats kai kurių ankstesnių ir gausiai apdovanotų fotografijų dabar net į albumus nedrįstu įtraukti“, – teigė A. Macijauskas. Tačiau tokie teoriniai nesutarimai visiškai netemdė bendrumo jausmo fotografių idėjos kontekste. Fotografas visiškai palaikė savo jaunuju kolegų iniciatyvą, nes anksciai pats jau mėgino tai daryti. Jo iniciatyva susirinkdavo fotografai iš

visos Lietuvos ir diskutuodavo. Tū diskusijų ir dabar labai reikia, nors laikai pasikeitė. „Kažkada fotografia, kaip meną, teko įnirtingai ginti. Daug skaitėme, lavinomės. Daub reikia kovoti už kiekvieną savo darbą. Pokalbiuoise ir diskusijose išryskėja darbo trūkumai, pažvelgia ma visapusiašiau, giliau“, – apie praeities ir dabarties sasajas svarstė A. Macijauskas, kurio iniciatyva 1979 m. įkūrta Kauno fotografių galerija, šiemet švenčianti trisdesimtmetį. Būtent joje užaugintos kelios fotografių kartos, pristatyti pasaulinės fotografių še devrai, kurių šešėlyje, pasak M. Kavaliausko, „lieka prisiminimai apie lietuvių fotografių darbus, rodytus Kauno fotografių galeri-

joje, daugelį jų šiandien laikome Lietuvių fotografijos paveldu“.

Todėl dabar tuos šedevrus, kildos nugladintus tūkstantinės ar net milijoninės auditorijos žvilgsnių, norisi vėl prikelti, atrasti to meto simbolikos kerus.

Čia M. Kavaliauskas oponuoja „tobulumo“ teorijai ir ikonomis skelbia spaudos išpopuliarintas, regioninio arba pasaulinio pripažinimo pelenius fotografijas, kurias įvertino minios žiūrovų ir priėmė kaip savo kultūrinę savastį.

Projektui atrinkta po vieną iš trisdešimties lietuvių fotografių darbų. R. Rakauskas prasitarė, jog fotografinių ikonų atradimas yra gana komplikuotas. „Kai iš visos kūrybos atrenkamas tik vienas darbas, nori nenori veikia subjektuvumas. Jei menininkas mažiau nuveikęs, ikona labiau išryskėja, o jei perėjės daugelį skirtųjų periodų, vieną atrinkti labai sunku“, – svarstė fotografas.

Ši kartą aptarti fotografijos klasikos darbai, pradedant 1964 m. R. Rakauskas teigė, jog kiekvieną istorija nuostabi ir keista. Jo paties ikona – „Trys gracijos“ – lyg ir brokas, kuris dėl laimingos atsiktinumo išliko kaip ikonografinė, solidi klasika. Darbo brokas virto tobulybe?

M. Kavaliauskas sakė, jog idėja iš praeities ištraukti geriausius darbus nėra nauja. Tik anksciai apsribota parodomis, ant sienų kabaničiais laiko liudininkais, o naujajame projekte norėta susitikti ir padiskutuoti. Pastaraisiais metais pa minėta tiek daug istorinių datų, to



Romualdas Požerskis. Iš ciklo „Pergalės ir pralaimėjimai“. 1974.



Algirdas Kairys. „Baugus žvilgsnis“. 1990.

Mielos kolegės! Brangūs kolegos!

Baigėsi metai ir atėjo laikas, kai skaičiuojame savo parašytas, išleistas arba išverstas knygas. Gal dar ne knygas, gal tik pirmuosius pluoštus tekštus, kurie taps romano arba novelės audiniu, eileraščio gija, esė ataudais...

Smagu peržvelgti ne tik savo, bet ir kolegų nuveikus darbus. Galime pasidžiaugti, kad jie šiemet buvo pastebeti ir įvertinti, – kiek daug įteikta premijų, apdovanojimų. Dar kartą galime pasveikinti Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatę Ramutę Skučaitę, pirmąjį Europos Sąjungos literatūros premijos laureatę Laurą Sintį Černiauskaitę, pirmąjį literatūrinės Dionizo Poškos premijos laureatą Vladą Bražiūną. Ir visus kitus, kurių knygos tapo proga susiburti, susimąstyti...

Mūsų rašto sesės ir broliai išsibarstę po visą pasauly, bet šv. Kalėdų nuotaikos visus suartina. Šventiniai sveikinimai atskriejo iš Izraelio. Linksmų švenčių, sveikatos ir sėkmės kūryboje!

*Lietuvos rašytojų sąjungos valdybos vardu
pirmininkas
Jonas LINIAUSKAS*

dėl tenka jas akcentuoti ir simboliskai užversti puslapį. „Fotografų bendruomenėje turi vykti dialogas. Galutinių ir nesvarstomų sprendimų nėra ir negali būti. Todėl ikonų atrankos kriterijai laviruoja ant susitarimo ribos“, – teigė M. Kavaliauskas. Jo manymu, pagrindiniu kriterijumi tapo fotografijos „matomumas“, galėjęs atitrūkti net nuo autoriaus vardo, žinomumo. Autorius ir žiūrovas fotografiją mato visiškai skirtingai. „Pavyzdžiu, visi pritaras, jog R. Požerskio viršūnė yra „Atlaidų“ ciklas, tačiau tie darbai tokie susiję ir tolygūs, kad vieno išrinkti visiškai neįmanoma. Todėl ir išrinkome motociklininką“, – apie darbo peripetijas pasakojo fotografas. Pasak M. Kavaliausko, fotografijos tapimui ikona labai svarbi jos simbolika, turinti ypač ryškių laiko ženkļų.

M. Kavaliauskas išsitinkęs, jog fotografiją būtina pristatinėti platičiai auditorijai, populiarinti. „Fotografija nėra senas menas, daug kam liks nežinomas, neatrastas, todėl reikia išsaugoti, atmintin išrašyti bent ryškiausias jo žymes. Ypač priešinternetinio laikotarpio ikonas, kurių sklaidos galimybės buvo mažesnės, nors jos ir apkeliavo pasaulį“, – teigė organizatorius.

Fotografijų istorijos atskleidžia skirtingas ir be galio įdomias jų atsiradimo aplinkybes. Vienos – kruopščiai suplanuotos, kitos – visiškai atsityktinės. O visa tai – mano istorijos dokumentinė, faktai, sugulsiantys ateities kartoms.

M. Kavaliauskas mano, kad menininkų idealizavimo ir dievinimo laikai praėjo, todėl kalbėjimas apie darbus, kartais visai buitiškų jų istorijų atskleidimas visiškai nenekenka meno mistikai. Greičiau atvirkščiai – praturtina, patvirtina ir patikslina dalykus, kuriuos anksčiau buvo galima tik nuspėti.

„Sausio ar vasario mėnesį planuojame kitus renginių ciklo susitikimus. Kalbėsime apie šiuolaikinę klasiką, prisiminsime ir su lidininkais aptarsime jau išėjusių menininkų kūrinius. Šie pokalbiai ir istorijos kartais atskleidžia tokiai dalykų, dėl kurių verta gyventi“, – sava ateities plānais dalijosi M. Kavaliauskas.

O ikonus apsistos ant sienų. Ten, kur joms ir vieta. „Kauno fotografių galerijos ikonas“ taps viena svarbiausią parodą, ja po remonto žiūrovus pasitiks atnaujinta Kauno fotografių galerija. Istorija ant naujai išdažytų sienų.

Robertas KETURAKIS

Žinau, kad mano pastangos aprepti Romualdo Čarnos asmenybės ryškiąsias ir paslaptingesias puses, kalbėti apie jo kūrybos kelią ir pakeliui šviečiančius arba palengva šešelių uždengiamus darbus yra ižūlokos.

Guodžia viena aplinkybė – pats dailininkas dažnai būna žaismingai ižūlus, tad ir artimojo panašią būseną sutinka ramiai ar net vaikiškai susidomėjės: kas iš to išeis?

Jei reikėtų prisipažinti, koks Romualdo asmenybės bruožas man labiausiai patinka, nedvejodamas pasakyčiau: *apsėstojo būsenos* kūrybiniuose ieškojimuose, vertinimuose, žavėjimesi, karštame neigime, kuris retsykiais priartėja prie nepadaromo ribos, bet niekados jos neperžengia.

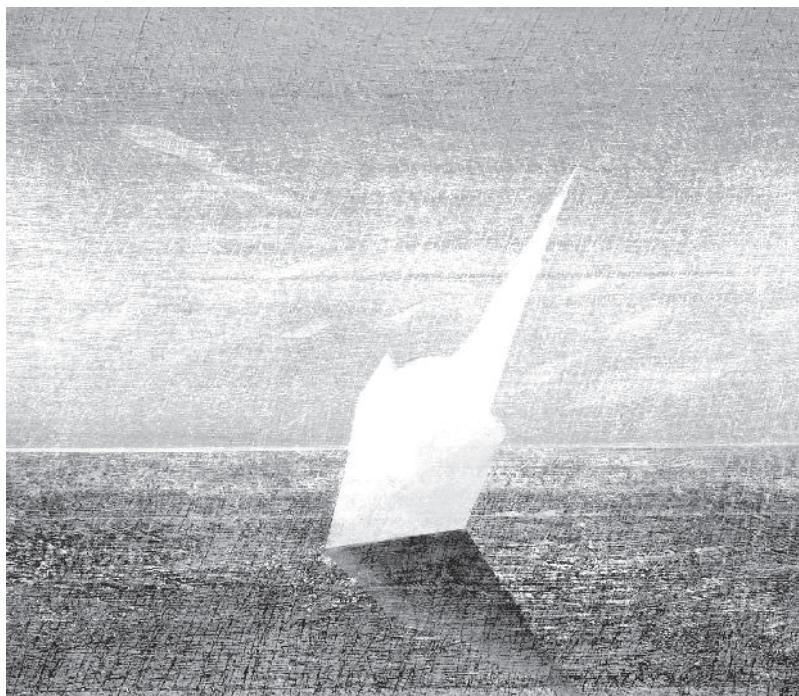
Kartais atrodo, kad šio dailininko *staigūs ikvėpimo gūsiai* yra susiję su minėtos būsenos mišlingu bangavimu ir primena vandenyno potvynių ir atoslūgių ciklą, tai yra nuolatinę kūrybinių galų kaitą. Ne kartą buvau tokios kaitos liudininkas ir dalyvis, mane visados stebindavo maištingas (mano paviršutiniškai suvokiamo) aristoteliskojo *mimesis* teigimas arba neigimas.

R. Čarnai visos realybės apraiškos, man nežinomas imumo gravitacijos veikiamos, sluoksniuodavosi visados arti, ranka pasiekiamos – nuo dantytu tolimo girių brūkšnio (kobalto mėlyna spalva kai kur denigma pelės kailio pilkumo ūkana) iki kerpmis aptaškyto akmens (ochros ir gelvos umbros mišinys). Žvilgsnis sutramdo daiktus, objektus, jų *apribas*, spalvas ir bespalviškumą, tada tik paviršutiniškai galiu išsivaizduoti tą išpūdzį, fantazijos, atrankos ir galavalų sūkuravimo alchemiją, per kurią pasirinkta medžiaga – veliūrinis ar grūdėtas popierius, kartonas, linoleumas *etc.* – tampa užimta kitu pasauliu – ne individualiu, ne privačiu, o būtent R. Čarnos užvaldomo (kuriamo) visuotinumo pasauliu.

Nors beveik neįmanoma nepasi- duoti pagundai stabtelėti prie R. Čarnos vaizduotės ir fantazijos skirbybių, saitų ir to paslaptingo vyksmo kūrybiniuose labirintuose, liūdina, kad mano vaizduotė rambi, ji pradeda blaškytis, nerimauti, priesintis, kai artinuosi prie abstraktybių ar *ženklų*, kurie tokiemis kaip Romualdas yra kreipinys į *dar nežinomą visumos dalį*. Man tos abstraktybės ir ženklai geriausiu atveju – šamanavimas, blogiausiu – klasingai pavojingi. Trumpiau – jie mane paklaidina.

Meistro neklaidina. Anaiptol – abstrakcijos ir *ženklų* universalumas patvirtina, kad dailininkas negali tenkintis vien akies tinklainėje ir akies optinėje ekvilibristikojė ryškinamą realybės pavidalą dėstyti. Regos centruose vykstanti atranka laukia kitokios atrankos ir kitokio sutikimo – kūrybinio talento pritarimo, patvirtinimo, išdėstymo – linijomis, plokštumomis, planais,

Mažiau negalima



„Tolumos“. 2002. Spalvotas, mišri technika, 70 x 80.

spalvomis, formomis, faktūromis, tai yra begalinėmis raiškos galimybėmis (taip man atrodo – begalinėmis, nors R. Čarna ne kartą man prieštaravo: vis dėlto bet kuri mūsų raiška yra ribota). Man atrodo, abstrakcijos pasitelkiamos būtent raiškos neišsemiamumui patvirtinti, nors rambi vaizduotė šnabžda: štai taip ryškėja išlaisvinimas nuo priklausomybės realybei.

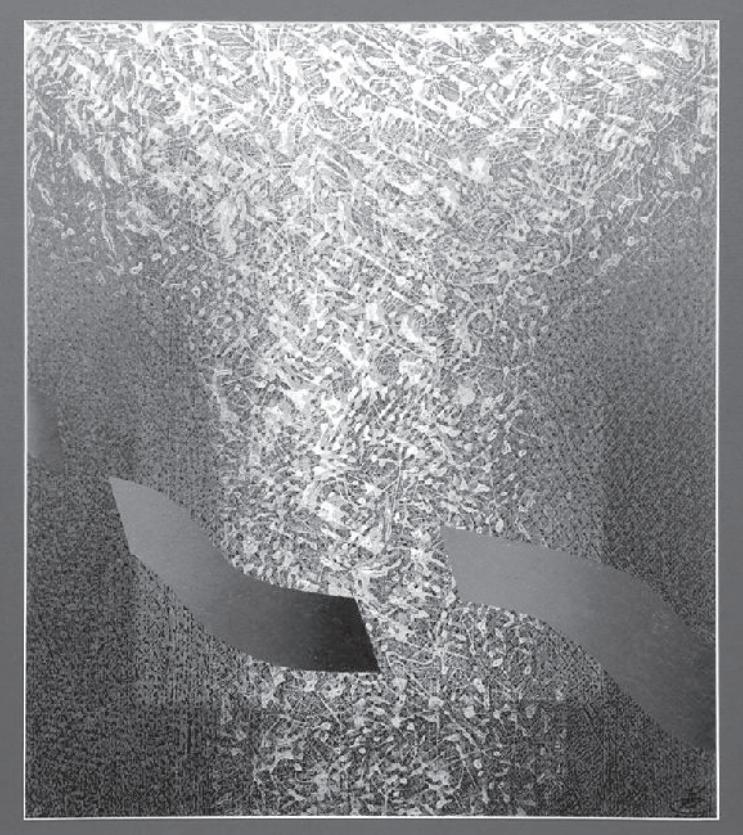
Jau per pirmuosius susitikimus su R. Čarnos kūryba (ir juo pačiu) mane žavėdavo (stebindavo) jo portretai. Vieną kitą valandėlę esu stebėjęs, kaip jis *imdavosi* darbo: popieriaus lakštas, atremtas 35° kamppu, atsparaus vandeniu tušo buteliukas, alchemiko buveinę primeinantį šelako (gamtinės dervos) slaptinges kvapas, plunksna (gal žymeklis?) ir kas mirksnį aistrėjančios akys. Ir dar: kad tos aistrėjančios akys nežeistų – dailininko balsas, toks raminantis ošimas apie daug ką – ką tik skaitytus Henriko Radausko eilėraščius, iš nendrių ir bambukų pagamintų plunksnų pranašumas, susitikimą Kauno senamiesčio Daukšos gatvėje – baltais „apsirėdė“ viras ir moteris vedasi juoda ilga suknute aprentę mergaitę... Girdžiu slystančios linijos garsą – taip slysta pirštai ką tik sukalto stalos lentomis (tikriausiai ąžuolo) arba sausas skroblo lapas kartono paviršiumi, arba apskritai nėra su kuo lyginti to slystančios linijos garso. Romualdas gali nupiešti portretą (profilį) viena linija, nesustabdymamas, neatitraukdamas nuo plokštumos rankos, bet tai, man atrodo, tik žvilgsnio perkeliaus linijos (per ranką, plunksnai ir dar kokį nors slaptą *vizyrą*) pakluso patikrinimas. Tačiau daugelis (gal visi?) jo portretų piešti pasitelkiant gausesnes raiškos priemones: tušavimą, šešelius, jų niuansavimą, šviesos stumtelėjimą ten, kur

būtinas vienoks ar kitoks bruožo atstumas, vaizdo gylį, apimčių proporcijas, galvos (ar silueto) lengvumą arba sunkumą.

Šiam dailininkui netinka kai kada įvairių vertintojų pasitelkiamas aiškinimas: *natura* dažnai glūdi už portreto, ir stilius vis dėlto yra svarbesnis už natūros ir dailininko viešokia ar kitokia technika perteikto vaizdo panašumas ar skirtumas. Be to, teigia minėtieji vertintojai, portretas pirmiausia yra pats dailininkas.

Visa tai R. Čarna žino, bet savo uždavinio jis nelengvina. Jo portretuose telpa (įauga) visi planai: portretas, už portreto, į portretą. Kitaip tariant, jo portreto *tvarumą* sudaro visuma (kaip ir kiekvieno talentinio kūrinio) erdvę. Todėl tas, kuris tikisi dailininko linijų, šviesotamatos, vaizdo gylio ir kitomis dailės raiškos priemonėmis užspiečiamos natūros panašumo, iškart bus to panašumo *pasiektas*. Tačiau tame atpažintame vaizde yra (slypi, glūdi, šviesčia) daug daugiau – autorius būsenos, įtampa įveikiant medžiagą, raiškos, atminties, patirties, meistriškumo abejones ir pasipriešinimą; slypi vaizduojamojo objekto santykis su dailininku ir dailininko skvarbumas atveriant vaizduojamąjo charakterį, dvasią, laiką.

Palyginkime R. Čarnos galerijoje esančius mūsų literatūros klasikų portretus: Vinco Kudirkos, Vinco Mykolaičio-Putino, Vyduno, Juozo Grušo. Ir dailininko A. Lukšo. Jaučiu, kad juose sukaupta viskas, kas buvo dailininko užtikta, pačiauja, atrasta, suprasta ne tik apie šias asmenybes, bet ir apie apriboto žmogaus begalybės ilgesį. Tas ilgesys ypač skaudus J. Grušo ir A. Lukšo portretuose. Jaučiu, kad dailininkas neieškos kitų šių portretų variantų, kuriuose papildymus lemėti jau ne intensyvus susikaupi-



„Gruodis I“. 2007. Spalvotas, mišri technika, 70 x 80.

mas, o pastangos patikrinti, kas aplenkė visumą.

Visumą gali aplenkti pranašumas – vaizduojamojo, netikėtai blykstelėjusio naujumo nusistovėjusiouose vertinimuose, suvokimuose, atsižerimuose. Svarbiausia – *kitokio jausmo* pranašumas. V. Kudirką yra degimas (liepsnojimas), jo gyvenimas mums šviesčia per šią degimą. Vyduno šviesa kitokia, nes dvasia nedega. Ir dailininko A. Lukšos portretas liepsnoja, jaučiamas gūsis – gesinti, kad kančios grimasa veide neiškreiptų esaties.

Įeidiamas į dailininko peizažus užmirštu visus kadaise iš Lietuvos geografinių skaitinių nužiūrėtus terminus: dugninės morenos lygumos, zandrai, tai yra lyguma, susidarius prie ledyno pakraščio. Čia tirpsmo vandenų juostos susitvenkė į neaprēpiamas marias, po tūkstantmečių palikdamos erdes, kuriose žvilgsnis atsiremia į horizonto gylį arba į lygumos užribiuose sutūpusius, vos vos pauksuotus (kaip Vitolio Trusio paveiksluose) debesis.

Liekta tiktais Žiemgala. Čionai tyla ilga ir vaiski. Reikia regos ir užsispyrimo, kad priartintum vėjo šukuojamą medį, lėtai tolstantį per pievas, kuriose skrajoja pienų pūkai, žmogaus ar kitos gyvasties siluetą, paukštį, vejantį šešeli, beveik žalią, perkoštą motiejuką, smilgų ir švelnios žolės tankmės. Mėlynas oras teka pasliauasnuo paviršiumi ribuliudamas, šviesa blyski nelyg šimtamečiame gobelene, ir staiga skaudžiai sudilgčioja noras – skrishti! Judesio čia nedaug, tačiau nėra vieno statiskos, inertisiko dailko, daugelis jų čia pat, akiplotyje, teka ir teka tolin, traukiami man nežinomos antgamtiskos galios.

„Keliais į dailininko A. Kučo gimtinę“, „Pasiklydės malūnas“ – peizažai, kuriuose man visuomet virpa kažkas vaiskaus ir amžino –

Nemunas •
2010 m. sausio 7-13 d.,
Nr. 1 (274-714)

Aš matau, kaip ilsis pjovėjas:
Žydros akys žalioj žolęj,
Ir girdžiu, kaip vasaros vejas
Švilpiniuoja jo skrybéléj.

Arba:
Čia, kur Vermeero paveiksle laikas pavirto į šviesą,
Spinoza aiškino tulpėms, kad Dievas tarp jų gyvena.

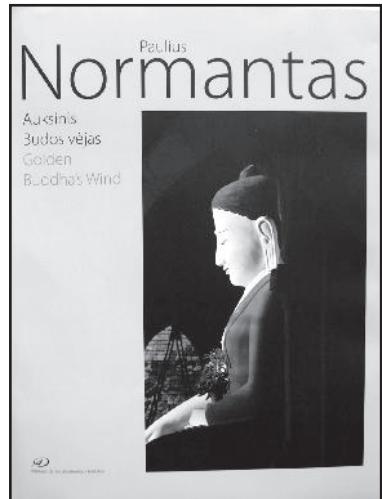
Nukelta į 4 p.

SPAJDOS
RADIJUONIŲ
TELEVISIJOS
RŪMOS
FONDAS

Romualdas RAKAUSKAS

Auksinio Lai Vėjaus skersvėjai

Senais mano jaunystės laikais socialiniuose kraštuose buvo išgarsėjė du čekų žurnalistai kelautojai – Jiržis Hanzelka ir Miroslavas Zikmundas. Jie iš Prahos dideliais tiražais paskleisdavo spalvingus fotobalus apie visiškai nematytas ir mažai girdėtas Azijos vietoves: Kurdistaną, Ceiloną, Sumatrą, Himalajus. Anais laikais palyginti geros meninės ir poligrafinės kokybės spalvoti albumai buvo vertinami už galimybę paganyti akis po nepasiekiamą, bet viliojančią egzotiką. Dabar net keli televizijos kelionių kanalai nepailsdami blaškos po atkampiausias šalis ir tiesiog į šiltą kambarį atneša profesionaliai nufilmotų neitikėtinų vaizdų su īvairiataučiu ir īvairiaspalvių žmonių gyvenimo subtilybėmis, architektūrinėmis bei gamtinėmis stebuklybėmis. Dažnas šiandieninis kelautojas skrenda į tolybes tik pasimatuoti su atmintinai žinomais Egipto piramidžių sfinksaus ar papozuoti prie paslaptinėm praradusių pauksuotų Tailando šventovių. Šis pasaulis staiga taupo toks pažinus ir lengvai pasiekiamas, kad jokiomis egzotikomis nieko nebenustebinsi.



Gerau padarė amžinasis keliauninkas Paulius Normantas, dar save azietytai vadintantis Lai Vėjumi, naujausiai albume „Auksinis Budos vėjas“ (Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2009) į tolimumosiui pietryčių Azijos kraštus pažvelgęs jautria menininko akimi. Šiandien neberekiai išsamaus, bet paviršinio informavimo. Svarbiausia – fotografo dvasisnis išsiautimas, jo giluminiai apmasytmai ir pagavos. Tam neužtenka patirties ir profesionalumo. Reikia artimiau pažinti šalį, jos tradicijas, surasti ir suprasti bendravimo su vietiniais žmonėmis būdus. Ir, svarbiausia, turėti pakankamas laiko atsargas.

Albumė pristatomus Kambodžą, Laosą, Tailandą ir Miamarą (Birmą) P. Normantas aplankė po keletą sykių. Užtart gerai pažinojo ne tik tų šalių pagrindines ižymybes, bet ir perprato, kaip su jomis fotografikiausiai susikalbėti.



Garudos skulptūros fragmentas. Angkoras, Tailandas.

Fotovi(t)ražai 24

Išryškindamas akmeninių paminklų, tiksliau – neitikėtinų akmeninių epų detales, subtiliai pasinaudodamas slėpiningais spalviniais švystelėjimais, skambaus žydrumo dangaus erdvėje išskleisdamas grakščių raudonostogų šventyklyų skrydžius, fotografas įtikino savo kūrybinio meistriškumo brandą.

Didžiąją dalį ankstesnių P. Normanto albumų užimdavo žmonių fotografijos. „Auksinio Budos vėjo“ puslapiai net apskenkę nuo masių budistinio meno stebuklų. Žmonės išiterpia prarečiai tik tam, kad žiūrinčiajam suteiktų atokvėpio akimirką, per kurią galėtų pagarbai pagalvoti apie talentinguosius jų gentainius, kadaise virtuoziškai išdailinusius šiuos akmeninius šeđevrus. Išpūdingiausia melsėtis prie Bajono šventyklos iš džiunglių žingsniuojančių basakoju jaučių vienuolių virtinė, kurią tapybiškai nuauskina žvilgtelėjusi sau-lės properša. Ši pavykusi kompozicija prilygsta aukštajam šventykly choralui.

Gausiai išminti tenykšciai turistiniai maršrutai per daug nesumenkina šio meniškai tvirčiausio P. Normanto albumo. Nors daug kur stebėdamasis akmentasių ar statytojų kruopštumu visiškai pamiršti fotografo menines intencijas. Kad ar atvirukinis „Mianmoro Olimpas“, mano perkrikštytas į „gandro lizdą“, su ant apskritagalvio kalno viršnės neitikėtinai grakščiai užtupdyta baltamūre šventykla. Toks unikumas galėtų pretenduoti į kažkelinto pasaulinio stebuklo sąrašą. Aišku, šitas stebukliškumas – ne fo-

tografo nuopelnas, o anuometinių talentinguolių. Ar kiekvienas ten nuvykės irgi šitaip nufotografuotų, nežinia. Dauguma turistinių fotografijų turi tokio pakartojomumo pavojaus šleifą. Užtart anksčiau minėtų basakoju vienuoliukų eisenos niekas nepakartos!

Budistinių kraštų istorinės peripetijos – daug kam neįžengiamas miškas. Albume ypač vertingi profesoriaus Audrius Beinoriaus išsamūs tekstiniai intarpai, bent iš dalies praskleidžiantys nežinios miglas.

Po daugiamilijoninių Azijos valstybių praeitis A. Beinorius vaikšto tarsi po gerai pažįstamą savo kiemą. Su asketišku kruopštumu surikiuoti svarbiausi faktai ir datos atskleidžia kiekvienos valstybės išskirtinumą ir budistinį jų bendrumą. Istorija iš žmonių gyvenimų išsirenkā tik valdovus ir nesibaigiančius karus. Kraupiai tragiška Kambodžos praeitis sugula į keleto puslapiai kondensatą, ir vienu įkvėpimu gali suvokti, koki nuožmų žiaurumą sleinėti akmeninės Budų šypsenos.

A. Beinoriaus tekstai sukélé dideli smalsumą ir norą aplankytis keturių ypač patraukliaus valstybės, dvišių pamaitinti dar nepatirtu budistiniu nektaru. Keista, šitokio poreikio nesužadino spalvingieji fotovaizdai.

Albumo dar nebuvo matės, o internete perskaiciavau interviu į Lietuvą atvykus P. Normantui jų visada būna daug), kuriame „Auksinį Budos vėjį“ pats autorius pavadino elitiniu kūriniu ir tuo pačiu pakiliu toliau pratęsė: „Išdrīsau šią knygą

Pats sudėtingiausias (man) uždavinys žvelgiant į R. Čarnos gyvenimo ir kūrybos kelią – matyti ne atskirus, neturinčius sasajų, neapgaubiančius vienas kito bendru talento skliautu kūrybinius tarpsnius, proveržius į monumentalią tematiką ar poetinius proregius, o ižvelgti nenustygstantį tapsma. Lengviau, atrodo, pajusti dailininko sukuriama atmosferą (noosferą), nesiveržiant į madas, pajestėlų liguistą viendienystę, mugiu kainoraščių viršunes. Toji R. Čarnos (ir jo bendra-

lių, reikia ir galingesnių įtaigos formų. O jų keliauninkui tikrai netrūksta...

P. Normantas – tarsi įnoringes aktorius, kuriam būtina iškilminga scena ir palankūs žiūrovų plojimai. Ne per seniausiai jis triukšmingai atsisakė Fotomenininkų sajungos nario vardo, pasipiktinės, kad jam buvo metams atidėtas valstybinės premijos skyrimas. Nepadėjo ir žmogiški pirmininko Antano Sutkaus pagraudenimai apie sunkią Vitalijaus Butyrino ligą, tikinimai, kad premija jam skubiau reikalinga būsimai operacijai. Trinktelėjės durimis, savo karingo požiūrio į Fotosajungą nepakeitė ir vėliau tą premiją gavės.

Andrius Jakučiūnas, „Nemune“ rašydamas apie „Auksinio Budos vėjo“ iškilmingą pristatymą Vilniaus rotušėje, nepabūgo išsakyti visuomenėje sklandančių abejonių dėl sukurto mito: „P. Normantas nėra toks vienareikšmiškai teigiamas, kaip kam nors galėtų pasirodyti pagal spaudos ir televizijos jam rodomą dėmesį. Jis dažnai (tik nelabai garsiai) kaltinamas arogancija, diletančiu, gobšumu ir t. t., tačiau jo populiarumo, kuris neblėsta jau daugelį metų, fenomenas vis tiek kelia nuostabą ir baimingą pagarbą.“

„Baiminga pagarba“ gali staigiai pasibaigti, nes P. Normantas nutarė sugroti aukščiausiais registratoriais – atsisakyti Lietuvos pilietybės. Prabanggi rūmų duris jam atveria Nepalas, Tailando karaliai, o čia nepriėmė kažkokis Vilniaus meras... Prezidentė Dalia Grybauskaitė reagavo „saltai“, o premjeras Andrius Kubilius „negali nieko padėti“. Nesulaukęs planuotų karališkų malonių, nutarė spjauti į Lietuvą, į Motiną.

Mudu su Pauliumi esame žemėčiai kaimynai. Nuo mano Akmenės iki jo Papilės – nedidelis sprindžiukas. Vaikystėje ta pati Žemaitija mus augino, ta pačia šneka rokavomės. Užtart taip skaudžiai užgavo tie visi Paulius išsidirbinėjimai, giintinės paniekinimas.

Nesuvokiu, kad šitaip vertelgiškai galima derėtis dėl švenčiausią idealų, kad lietuviybė – prigimtinis mūsų kraujas – taptų paprasciausia preke. Teisi buvo J. Ivanauskaitė, toje parodoje P. Normantą pavadinusi užterstos karmos žmogumi.

Plačiajame pasauluje save pametęs, be savo žemės, be namų, be dvaisinės ramybės, pasmerkęs save amžinjo klajoklio lemčiai... Nelaimėliui vaikystės kaimynui norėtusi pareikšti nuosirdžią užuojautą, bet ne lietuviui tikriausiai nedera to daryti. Tegu sau blaškosi. Tegu ardos. Tegu.

P. S. Visas pasaulio aktualijas nuolat aptariantys LNK peliukai neiškentė nepasišaipę: „Tai steigiam Olimpijinį rudens komitetą ir prašom Vyriausybės pinigų. Jei neduos, atsisakymis pilietybės kaip Tibeto fotomodelis Normantas.“

tais į rūsčiu įniršiu paveriamą žinojimą: tikiu, kad jei šiandien nusvyra rankos, gūžiasi dvasia ir negaliu, tai rytoj galésiu viską. Ir dar daugiau.

Taip iškyla ir išnyksta pasauliai, nuožmėja būtinybės dėsniai, proklystančiuojančiu aimaną pasigirsta Homerio dievų ar R. Čarnos chtoninių pranašautojų jo ženkluose juokas, lydintis amžinas žmogaus pastangas išaukštinti ir apgauti save.

Išimtis – tie, kurių gyvenimai prasideda ir baigiasi įspareigojimu: mažiau negaliu.

Mažiau negalima

Atkelta iš 3 p.

Tikta poezijoje taip, atrodo, paprastai ir ramiai ima giedruoti harmonija tarp realybės, sąlygiškumo, mitinės negyvojo ir gyvojo visagalybės. Su viena sąlyga:

begalybės jutimas turi pulsuoti virš galvos ir po kojomis. Toks pat begalybės jutimas kaip R. Čarnos ženklų cikle arba peizažuose, arba eskizų linijose – jos visagalės, lengvos, nežinančios kliūčių, pabaigos trūkčiojimo, jos tobulos, kaip tobulos M. K. Čiurlionio angelų sparnų arba S. Krasausko Sulamitos kūno linijos „Giesmės“ cikle.

Eugenija ŽAKIENĖ

Taip sutapo, kad artėjant žiemai Kaunas pasipildė dviem naujomis salėmis. Filharmonijos Kamerinė salė duris pravėrė lapkričio 25 d., o Baltoji Muzikinio teatro salė pirmuosius klausytojus pasveikino lapkričio 28 d. Pasirodė, jog ir atlikėjams, ir klausytojams patiko abi naujos erdvės, muzikiniai vakarai jose buvo anšlaginiai. Nuspindžiau pakalbinti žmones, daugiausia informuotus apie naujų kamerinių erdvę koncepciją ir perspektyvas. Pradékime nuo teatro.

Lina Stankevičiūtė, reklamos ir informacijos vadovė: „Visų pirma sceną planuojame skirti mūsų artistams, nenorime nutolti nuo savo teatro ir nuo teatrinių žanrų. Norėtume, kad publka išvystų solistus ne tik scenoje spektaklio metu, bet pažintų ir kitokią jų veiklą. Rengiame koncertų ciklą „Šeštadienai su muzika“. Pirmajame ciklo koncernte skambėjo ištraukos iš operecių; antrajame pristatytais kvartetas „Opus Vocalis“, kurio trys nariai – Mindaugas Zimkus, Žanas Voronovas, Giedrius Prunskusyra – teatro solistai, o ketvirtasis – Kauno valstybinio choro dainininkas Antanas Kulakauskas. Šioje programoje skambėjo įvairių tautų kompozitorių kalėdinės giesmės. Tikimės, kad sausio 23 d. koncerto programoje apžvelgsime įvairių epochų operų fragmentus. Tad nuo teatro nepabégame, viskas vyksta teatre arba šalia jo. Manau, ateityje ir orkestras bus iškeltas iš orkestrinės duobės, turime puikių muzikantų, instrumentinių ansamblų, planuojaime jiems suteikti galimybę pasirodyti. Ko gero, šioje naujoje salėje įmanoma ir šokti...“

Nuolatinis Baltosios salės popiecių vedėjas, suteikiantis joms savitumo ir išspūdingumo, muzikologas **Viktoras Gerulaitis**: „Nesu svetimas Kaunui, čia gimiau. Ši Baltoji salė – tarsi baltas Kalėdų išvakarėse įvykės Muzikinio teatro stebuklas; turiu omenyje ne burtus, o gražią ir prasmingą jos paskirtį. Čia vyksta ne vien koncertai, bet ir bendradavimo popietės, kuriose muzikuojame ir kalbamės apie muziką. Visada maniau (šia prasme esu artistas kompozitoriams romantikams), kad muzika turi būti lydima žodžio. Pirmajame susitikime pristatėme operetę, šikart su kalėdinė-



Muzikologas Viktoras Gerulaitis komentuoja vyrų kvarteto „Opus vocalis“ pasirodymą.

Dovanos melomanams

mis giesmėmis aplankėme daugybę pasaulio šalių, kitą sykių keliausime po operos istoriją. Jau antras koncertas, kai publikos gausu, kėdžių trūksta (kaip išprasta – materialinių dalykų stinga, o dvasių – pakanka)... Pamatęs žemas Baltosios salės lubas ir keistą konfigūraciją, laukiau akustikos problemų. Bet akustika čia kuo puikiausia, skamba ir vokalas, ir instrumentas. Ši salė, mano galva, yra pavyzdys visiems, kurie nuoširdžiai, o ne mados vedami ieško naujų erdvę. Kartais patogu ir pigu naujomis erdvėmis manipuliuoti meno avantiūristams, pritaikantiems jas komercinėms, neva eksperimentinėms spekuliacijoms. Baltoji salė – tikrai prakilniai surasta nauja erdvę, kurioje vyksta nuostabiausi dalykai.“

„O štai ką pasakojo teatro kaimynystėje įsikūrusios Filharmonijos direktorius ir pavaduotojas.

Justinas Krėpšta: „Džiaugiamės, kad pavyko irengti ir net „išbandyti“ puikią kamerinę salę. Joje vykė keli šiuolaikinės muzikos festivalio „Iš arti“ projektais įrodėčia sklandančią jaukią, mielą dvasią. Artistų ir klausytojų bendruomenės nusiteikimas kažkuo priminė šeimyninio muzikavimo atmosferą. Manome, jog šiai erdvei idealiai tiktų jaunimo rengiami projektais, keliis meno žanrus jungiančios programos – muzikos jungtys su



Pirmieji naujoje kamerinėje salėje muzikavo „Et Arsis-Quartett“ iš Vokietijos. Narciso FREIMANO nuotrauka

poezija, vaidyba. Taip pat čia vyks šiuolaikinės muzikos koncertai, kuriuose negali tikėtis didelio klausytojų skaičiaus. Ši salė – su balkoneliu, kurio mes dar neišbandėme – gali talpinti apie 90 melomanų. Specialiai jai įsigijome senovinė rojalį, pagamintą 1902 m. Žiūrėsi me, kaip jis akustiškai „susigyvens“ su aplinka.

Ateinantis metai kultūrai bus sunkūs, reikės pragyventi su gan-

tinai apkarpytomis lėšomis. Manau, per 23 mano vadovavimo Filharmonijai metus nemažai sunkmečių turėjome – „blokadą“, persitvarkymą, atskyrimą nuo Nacionalinės filharmonijos, tad ekstremalaus patyrimo esama. Svarbiausia – ir sunkmečiu nenutraukti koncertinės veiklos, „nepaleisti“ publikos, surasti jai patrauklių programų ir erdvę; šia prasme nauja Kamerinė sa-

lė, tikiu, būtų savotiška niša...“

Vidmantas Bartulis: „Kamerinė salė atsirado vietoje apšiurusio choro repeticijų kambario. Patalpas su remontavus, išsprendus akustines problemas ir pakabinus užuolaidas, ji neatpažįstamai pasikeitė. Prasidėjus festivaliui „Iš arti“, nuspindėme patikrinti šią salę – kaip ji patinka atlikėjams ir žiūrovams, ar turi traukos... Atrodo, šiuolaikinės muzikos išbandymas pavyko, nauja erdvė idealiai tinkta kameriniams projektams. Artimiausiu metu į Kamerinę salę kviesimės koncertuoti duo *Strimaitis*, trio „Claviola“, violončelininką Glebą Pysniaką, Astą Krikščiūnaitę su Audrone Kišieliūte. Tikimės, kad naujoji erdvė bus aktyviai naudojama. Beje, Filharmonijoje esama ir daugiau aukštų, gal kada nors ateityje atsirastų ir kitų eksliuzyvinų erdvų, kuriose galėtų vykti kokie nors meniniai vyksmai...“

Beje, per jūsų paminėtą festivalį regėjome ir kiek neįprastą Didžiosios salės pritaikymą – choro balkone šoko „Auros“ teatro šokėja... Ar planuojate dar ką nors pañašaus?

„Tai buvo spontaniškas Zitos Bružaitės sumanymas, net muzikos autorui Gintarui Samsonui nedalyvaujant; kiek žinau, ir jam, ir žiūrovams šis bandymas patiko. Tariamės su režisieriais dėl teatrinio pastatymo galimybės. Valstybinis orkestras turi pusiau koncertinių operų pastatymų praktikos, o mes išbandytume šią terpę kitaip. Kol kas tegul tai būna intriga, paslapčis, tik pasakyti, kad planuojam Kaune realizuoti garsų teatrinį projektą – juک turime chorą, orkestrą ir begalę gerų solistų... Beje, Didžiosios salės erdvė nėra klasikinė tradicinė, ji kitokia, daugelis atvažiuojančių muzikų patinka, kad tokios salės dar nėra matė. Tad ji galėtų transformuotis į teatro sceną... Kodėl gi ne?“

Tėsdama V. Gerulaičio mintį apie vertybių pusiausvyrą/trūkumą, pridursiu, kad salės praturtino kaukiečius melomanus tikrai ne materialiaja prasme. Svarbiausia, kad atsirado naujų, dar neišbandytų prisieltimo prie muzikos galimybų, kitokiu meninės pažinties terpių. Manau, daugelis mūsų jau tuoja nėra tą dovaną ivertinti...“

Kauno valstybinio muzikinio teatro archyvo nuotraukos



Pirmojoje popietėje Baltojoje salėje karaliavo operetė, scenoje – Gitana Pečkytė ir Beata Vingraitė.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

7 d., ketvirtadienį, 18 val. F. von Flotovo „Marta“. Dviejų dalių komiška opera. Režisierius G. Žilys, dirigentas J. Geniušas, dailininkė J. Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilietai kainos – 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

8 d., penktadienį, 18 val. I. Kalmano „Monmartro žibuoklė“. Triju veiksmų operetė. Režisierius K. Jakštės, dirigentas V. Visockis, dailininkė M. Rubavičiūtė, choreografas A. Danilevič (Latvija) ir M. Zmolečnig (Italija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kainos – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

9 d., šeštadienį, 18 val. K. Porterio „Bučiuok mane, Keit“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius A. Giniotis, dirigentas J. Geniušas, dailininkė V. Galeckaitė-Dabkienė, choreografė V. Grabštaitė. Bilietai kainos – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

10 d., sekmadienį, 12 val. V. A. Mocarto „Mažoji burų fleita“. Dviejų dalių muzikinė pasaka vaikams. Režisierius A. Galia (Lenkija), dirigentas V. Visockis, dailininkas K. Truss (Lenkija). Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilietai kainos – 5, 10, 12, 15, 18, 20, 50 Lt.

10 d., sekmadienį, 18 val. S. Kolmano „Mieloji Čariti“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius K. Jakštės, dirigentas J. Geniušas, dailininkė M. Rubavičiūtė, choreografas A. Liškauskas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kainos – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

Teatro kasa dirba 11-14.00, 14.45-18 val. Poilsio diena – pirmadienis. Informacija tel. 8-37 22 87 84, el. p. administratore@muzikinisteatras.lt.



Šalia pasaulio, arba kam priklauso liūdesys

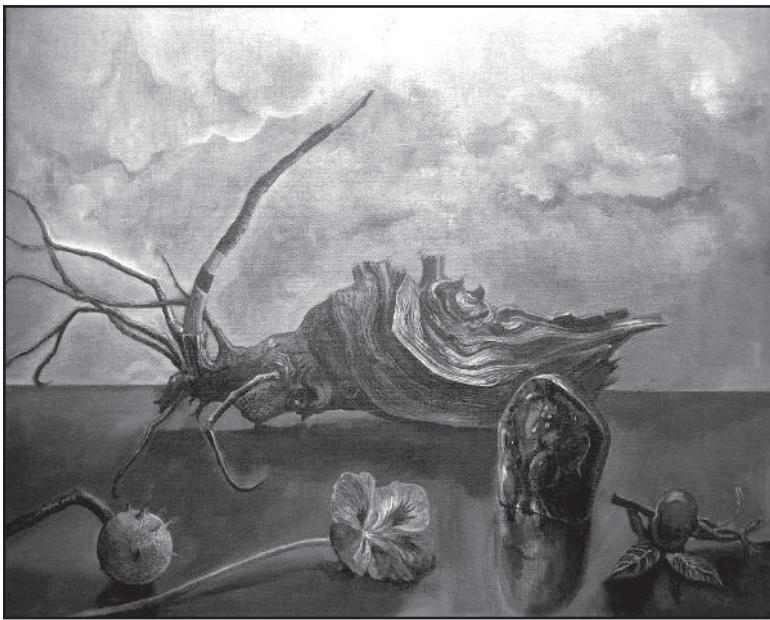
Jolanta SEREIKAITĖ

Už lango, kieme, vaikštinėja baltas katinas juoda uodega. Jis nerūpestingai šokinėja, žaidžia, kasdien jį matau tupinti prie tos pačios laiptinės. Nesuprantu – ar tai benamis gyvūnas, ar tiesiog išleidžiamas pakvėpuoti grynu oru, pabūti apšiurusioje, niūriomis, purvinomis spalvomis nusidažiuoję, monochromine virtusioje gamtoje. Vis dėlto tame ankstyvos besniegės žemos liūdesyje yra kažkas efemerisko ir gražaus. Ant mano stalo guli knyga apie Stambulą – Nobelio premijos laureato, rašytojo Orhano Pamuko prisiminimai. Žlugusios Osmanų imperijos didybės sklidino miesto aprašymai, iliustruoti senomis, antikvarinėmis rašytojo asmeninio albumo nuotraukomis. Atvira, nuširdi išpažintis, kurioje O. Pamukas, pusiau vaikas, pusiau suaugęs, bando sugržti į išnykusių savo miesto laiko erdvę.

Mano miestai – taip pat tamsūs, sunkiai sekasi rašyti, spausti iš savęs mintis. Stebui belapi medži ir varnų ant šakos, beveik pačioje viršunėje. Pamenu senoliu pranėsystes: jei varnos vaikštinėja pažeme – atsils, jei viršunėse kranksi – lauk šalčio ir sniego. Viena kačių mylėtoja pasakojo, kad ir jos augintinės prieš šalčius slepiasi po radiatoriais. Nereikia žiūrėti oru prognozių, džiaugési. Katės – kaip barometrai, pirmynkščių jų instinktų net betono kalėjimai nesunainino.

Tamsa ir laukimo būsena – puiki terpė sugržti prie savęs, daugiau skaityti, patenkinti smalsumą. Atsiverčiu dar vieną naują knygą – Francko Davido Cardelle'o „Pasaulio siela“, kurią išleido nesenai iškurti leidykla, pasivadinusi, kaip ir Jurgos Šeduikytės albumas, „Aukso pieva“. Psichologijos mokslų daktaras, rašytojas, keliautojas, indėniškos kultūros tyrinėtojas ir tiesiog pasaulio pilietis F. D. Cardelle'as atvyko į Vilnių pristatyti savo knygos. Veidrodžiai žibancioje restorano salėje jis pasakojo ne apie kokį mistinį ir platoniską terminą *anima mundi*, bet apie mus sukrėtusių šiurpių tikrovę: rugsejo 11 d., karą Irake, klimato atsilmimą, susvetimėjimą ir tuos, kuriems ne tas pats, kas vyksta vienintelėje žmonių gyvenamoje planetoje, keistuoliui, tikrus idealistus, negailinčius jėgų kovai už taikų sambumi, neprievartą, ekologiją.

Knygos autorius per dvidešimt penkerius metus apkeliavo daugybė šalių, jis neturi nei nuosavu buvo, nei turto, savo misija laiko skaiti psichologijos paskaitas, bendrauti su įvairių šalių žmonėmis, ieškoti ne to, kas mus skiria, o to, kas sieja. Per ši susitikimą rašytojas atrodė išsekės, sulyges: nesenai atsigavo po ne pirmos vėžio operacijos. Tačiau dėl patogaus gyvenimo jis niekada neatsisako gydymui žmonių sąmonės, skleisti pakančumo, taikos idėjų, pažvelgti į akis ir išklausyti tuos, kuriuos mes kartais laikome savo priešais. Gana neįprasta lietuviams – mus dažniausiai teigaudina savas kiemas ir asmeninio gyvenimo krizės išklibinti rėmai. Toli nuo tokio supratimo



Autorės nuotrauka

ir mūsų politikai, aimanuojuantys, kaip jie nemylimi tautos, nes tūkstančiu sumažėjo kanceliarinės išlaidos. Siauras vietinių apkalbų pasaulis, kuriame kruvinomis krokodilų ašaromis per televizorių ekranus verkia pinigus iššvaisčiusios popžvaigždės.

Ir apie save pagalvoju: nejau išties man rūpi, kas vyksta kur nors už tūkstančių kilometrų? Kažkokioje mistiškoje Antarktidoje tirpstantys ledynai. Juos matau tik per televizorių ir knygose. Net jei ir nuvyksiu, vieną kartą pamatyti – kas iš to? Gal pati nešioju Azijos fabrikuose vaikų pasiūtus drabužius, o juk ten jie nuo nepakenčiamų, vergiškų darbo salygų krinta kaip musės. Ištis net nenuotuokiai, kokias keliais, iš kur jie buvo atvežti į mūsų parduotuvės. Greičiausiai neblogo trilerio siužetą būtų galima sukursti, tarkime, apie sijono atsiradimą, jei tik žinotume, kas audė medžiagą ir siuvo, kaip susiklostė tų moterų, vyru ar vaikų, dirbusių prie staklių, gyvenimas. Gal jie šią akimirką miršta vieniši, apleisti, sulaužytais šonkauliais, sutryptomis sielomis, bet juk jie – kažkur kitur, toli. Nečia. Mums jie – anonimai, svetimos kultūros atstovai, tarsi išvis neegzistuotų ar būtų žiniasklaidos sugalvoti, kad tik taptų įdomiai – juk dažnai tautieti svetimos bėdos džiugina.

Negalau nuvykti į Afganistaną ar Iraką, nesurinksiu jų vaikams labdaros tūkstančių, skambindama mobiliaisiais telefonais. Neapkabiniu nė vieno kertamo medžio, tik sėdésiu čia, kaip užmūryta karalaitė Stiklo kalne, spoksodama pro tą patį langą. Pasiklausysis egzotiškos muzikos, pamedituosis. Užversiu knygą ir vėl nuobodžiaudama ką nors atsiversiu.

Greičiausiai tiems, gyvenantiejiems labai toli nuo čia, labiau reikalingas mūsų supratimas nei pagalba. Juk didžiosios imperijos dangsto savo užmojus neva siekdamos ką nors išgelbėti, išvaduoti, pakeisti, apšvesti, jų nuomone, tamšių tautų protą, atnešti jiems civilizaciją, prileisti „Coca colos“ fabriką ir „Shell“ degalinę kaip kokiu pandeminio viruso bakteriją. Sukurti iliuziją, kad mėsainis su kečupu yra laimė.

Didžiųjų įsivaizdavimu, jie tėra maži įvykę vaikai, kuriems labiausiai trūksta demokratijos. Bet niekas nepaklausia, ar to jiems reikia. Viena pažystama man pasakė

auksinius žodžius: demokratija yra puikus dalykas, bet tik ten, kur ja gali naudotis visi visuomenės narai. Tačiau jei atsiranda kokios nors išrinktų grupelės, kuriems kaip Orvelo ūkio gyvuliams leista būti šiek tiek lygesniems už kitus?

Kiekvienas dalykas turi savo kainą, kiekvienna laisvė – įsipareigojimas ir našta, kiekvienna veiksmas sukuria tam tikrų pasekmis, kraštutinumas sustiprina pasipriešinimą.

Galbūt geriausia būtų palikti juos ramybėje ir, tarkim, nesipiktinti musulmonių drabužiais ir čadromis, nenorėti nurišti skarų. Kodėl nepažiūrėjus į viską iš kitos pusės? Aš, ilgą laiką dirbusi moterų žurnaluoje, galiu pasakyti, kad kūno tobolumo siekiams kartais moterims sukelia didesnių kančių ir nevisavertiškumo kompleksų nei jo slėpimas. Giminaicių dukra pasakojo, kaip nuvažiavusi padirbėti į Milaną manekene, vaikštiuodavo gatvėmis su nutiūsais drabužiais, nes jai buvo įkyrėjės besakis vyru dėmesys. Tikriausiai būtų mielai užsivilkusi čadrą. Kartą per vieną BBC radijo laidą išgirdau pokalbių su muslimone, kuri teigė, kad ji, vaikštiuodama prisdengusi, yra laisvesnė už moterį, kuri jaudinasi dėl celiulito bei madingų drabužių. Juk savo kūno nepaverse amžinu, nors ir sulistume į botulinio tirpalą.

Jaunystės pojūtis ir savo amžiaus nepaisymas – kenksmingas. Tarsi sustabdytum sielą, ir ji netobulėtų, taptų kaip kiauras maišas, iš kurio išbyra visa patirtis. Beje, sielos apibrėžimas šiandien taip pat svetimas. Dėl to jaučiuosi nepagydomai senamadiška.

Manęs netraukia dabartis, vis labiau tikiu, kad žmonija rieda į degradaciją, kuo daugiau turi galios, tuo daugiau – kvailumo. Blogas skonis tapo pavyzdžiu, jis iškeliamas į televizijos padanges, kvalai kalbėti ir rašyti – madinga. Tarsi viskas apsiverčia, o mes vaikstome po kreivų veidrodžių karalystę. Keičiasi, būdama senamadiška – jaučiuosi puikiai. Net senamadiški drabužiai labai patinka, jei kalbėsime apie madą – mados istoriko Aleksandro Vasiljevo surinktos ir Vilniuje, Radvilų rūmuose, eksponuotos karalienės Viktorijos laikų suknelės manyje įpliekė lengvą melancholią. Tie visi nériniai, satinali, krepai, siuvinėjimai smulkiai karoliukais, vėžlio šarvu inkrustuotos dėžutės ir

šukos, dramblio kaulo rankenomis skėčiai. Tas senienų kvapas, sentimentalūs laiškai, toji lėta dienos eiga, kai nereikia skubėti, lékti, griūti, amžinai žvilgčioti į laikrodį. Pamažu nugrimzti į ūkanas ir beveik ištirpstį kažkokio seno flakono gintaru virtusiam skystyje. Galbūt dėl to vaikštiuodama po nesenai Nacionalinėje galerijoje pasibaigusių parodų „Šaltojo karo laikų modernizmas“ pasijutau nejaukiai, lyg bučiau išsigandus i raudoną apvalių sofą, televizijos bokštą, kosmonautų kombinezoną, plastikinių drabužių, šaltų metalinių konstrukcijų, kurios slopinia tekstilinius pojūcius, prisiliestimo ir medžiagiškumo galią, ištirpdo švelnumą, išplėšia ilgesį. Tos manekenės, apnarstytois laidais, ikištos į celofanus, rodos, patiria nesibaigiančius dirbtinius orgazmus su nematomais smegenų meilužiais.

Bejausmės technologinės pom-pastikos fone simbolika buvo ne tikėta ir tragiška grafikės Daivos Lagauskaitės mirtis. Mane sukrėtė šviesus, gražūs Daivos paveikslai ir liepsnų, kuriose žuvę grafikė bei jos piešiniai, kontrastas. Nepažinojau jos, tik kartą kalbinau rengdama iki šiol neįspausdintą straipsnį apie šiuolaikines komunikacijos technologijas – internetą, mobiliosius telefonus. Man ji sakė nesinaudojanti nei elektroniniai laiškais, nei mobiliuoju. Daiva prisipažino mėgstanti gauti ranka rašytus laikškus, o ne skaitmenines žinutes. Pasisakė už tikrumą, nuoširdumą. Galbūt dėl to tokiem žmonėms sudėtinga gyventi. Gyventi senamadiškai, tyliai, klausytis ne televizijos, o antrosios Lietuvoje radijo programos.

Beje, pasaulis nuolat grįžta prie to, ko jau atsižadėjo, kai kurie žmonės vėl mokosi kepti duoną, patys viską gaminti, sąmoningai persikelia gyventi į miškus, atsisako civilizacijos patogumų. Vieini troška kuo daugiau pagriebti mokslo naujovių, išsunkti paskutinius vargsės gamtos syvus, kitus, atvirkščiai, traukia sugržimas vos ne į akmens amžiaus laikus, nes taip jie tiki sustabdytys dėl besaikio vartojimo gresiančią ekologinę katastrofą. Žmonija iš esmės yra revisionistinė, nes tik peržiūrint savo ištakas, sugržtant prie to, kas jau buvo, galima toliau tobulėti. Ir vienadienis mados pasaulis suvokia, kad neįmanoma sukurti naujų begalinės variacijos formų. Visur yra ribos. Ant podiumų atgaivinami viduramžiai ar rokoko epochos elementai, Rytų plazdžiūmos ar klasizmo tunikos. Prancūzijoje kai kuriose meno akademijose ištakiai iš ūkių gipsines kopijas ir vėl mokosi jas piešti. Na, o mūsų Dailės akademijoje teigiamo, nereikia akademiniu piešimo, anatomijos, tai beviltiška atgyvena, kurkime visi nuo pirmo kurso konceptualistinių menų, iš karto tapkime genijais. Todėl nemažai jaunų talentingu žmonių iš Lietuvos ar Europos važiuoja mokyti į tas mokyklas, kuriose tokiai pagrindų išmoko. Girdėjau, kad į Rusijos meno akademijas plūstelėjo klasikinius meno pagrindus studijuoti norintys užsieniečiai. Deja, postmodernistinis menas jaučia nuovargi, išsekimą. Neužtenka paminti kino kamerą ir nufilmuoti ei-

nančius pro šalį žmones, o paskui šalia parašyti painu tekstą apie labai didelę idėją. Menas nuo to ne-tampa geresnis.

Jei pati tampa savo minčių ir sukurto formų fabriku, jei leidžiu jas ant konvejerio, nematydamas nei prasmės, nei pabaigos, pertraukių procesą. Vėl grįžtu prie ištakų, sudėlioju akmenis, šaukštelius, sudžiūvusias gèles, audinių klostes ir tapau akrilu, bandydama vaizduoti daiktus tokius, kokie jie yra, nors spalvos išeina per ryškios, ne-natūralios – juk aš ne tapytoja. Man, kaip grafikei, svarbiau forma. Kankinuosi su ja, nėra lengva sukurti ant sidabrinio šaukšteliu atšvaitus. Rodos, kam šis Sizifo darbas? Gal tiesiog noriu išsitinkti, kad nieko neužmiršau, kad vis dėlto baigiau akademiją.

Išties, pagalvoju, per krizę visai įdomu gyventi. Juk atidaromos net naujos galerijos, tačiau jeigu nekvėpia skandalais, viešai ne-skerdžiami gyvuliai, jei nesistapo vadinas elitas, kurio įmantrius apdarus būtų galima fotografiuoti, jokios redakcijos ir televizijos neprisišauksi, gal tik kokį keistuoli Ričardą Šileiką. Jis per naujas galerijos „2W“, kurioje daugiausia buvo eksponuojami Duseinės menininkų darbai, dalijo smėli, supakuotą į celofano maišelius. Ant jų buvo užrašyta: „Literatų gatvės smėlis, atvežtas iš Lenkijos, sufasavo pats poetas.“ O ką mums reiškia smėlis: laiką, sekundės kritimą, laikinumą, trapią dabartį, vašarą – gal dar ir Palangos pliažus.

Vis dėlto širdies gilumoje nekenčiu liūdnų egzistencializmo filosofų – Jeano Paulo Sartre'o ir Alberto Camus, desperatiško jų stiliums, kritimo į duobę. Nekenčiu tragediokomiskų būties apmąstymų. Mirties, svetimumo ir savo baigtinumo suvokimo. Manau, nuo tokio požiūrio kyla ir vartotojiškos filosofijos lygmuo bei patarimų knygų, kaip greičiau atsigriebti prieš tokį liūdesį ir tapti laimingam bei turtingam, bumas. F. D. Cardelle'as savo psychologinėse knygose nesiūlo greitų laimės ir turtėjimo receptų, galbūt dėl to jo knygos nėra tokios populiarios.

Sėdime prie savo kompiuterių ekranų ir rašome komentarų. Višur – tik mūsų nuomonės. Per daug jų, per daug maišaties, kaip storu balsu išdėstė Larso von Triero lapinas – chaosas valdo.

Mes bandome atrodyti ironiški, juokaujantys – ne veltui televizijose tiek humoro laidų, tačiau toji ironija ir juokas – žiaurūs, primenantys mokyklos laikų patyčias. Tai daug blogiau nei ištemptas lyg lietuviškas kinas liūdesys, nors O. Pamukas rašo, kad liūdesys būdingas Stambului. Tai kur tuomet tiesa? Liūdesys priklauso ir tai, mūsų nuomone, brangakmeniais, kilimais ir minaretais žerinčiai Turkijai, kurią tik kaip statistiniai turistai galime įsivaizduoti.

Naktinis žiūriu pro langą į žvaigždes. Jos padeida paneigti laiką, sustiprina pojūtį, kad visi su kamės visatos rate. Todėl esame panašūs, nesvarbu, kaip atrodytume, kokios prieštarinės būtų mūsų vertybės.

Beje, labai greitai pradėjo snigti. Pergalingas balto skaidrumo virsmas. Gal reikėtų sau pasakyti: užteks niūrių egzistencinių apmąstymų, tegyvuoja džiaugsmas.



Kadras iš kino filmo „Tiulpan“.

Kazachų kino dienos: smėlis kišenėse

Aušra KAZILIŪNAITĖ

Kazachų kino dienos, organizuotos Kazachstano Respublikos ambasados Lietuvoje ir Vilniaus miesto savivaldybės, Lietuvoje vyko pirma kartą. Žiūrovai susipažino su žymiausiais šiuolaikinio šios šalies kino filmais (2003-2008 m.). Renginys – viena iš programos „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ dalij. Aštuoni filmai rodyti Vilniaus kino centre „Skalvija“.

Kaip viskas prasidėjo? Ar buvo bent kas nors, ką dabar, praėjus keilioms dienoms, galėčiau vadinti įžanga, uvertūra, nuskaidréjimu?

Temsta, vos vos dulkia lietus. Su grubusiais pirkstais spaudžiu cigarečę, stovėdama prie kino teatro „Skalvija“ iėjimo. Netoliene būriuojasi grupelė neaukštų, viena kita egzotiškesne detale savo *dress-kodą* pajavairinusį pavidalą. Paslapčia vis dirščioju į žilabarzdį vyruką. Plataus ritinio formos „pastatas“ jam ant galvos išsiuvinėtas spalvotomis detalėmis, kurios mano trumparegiuose vyzdžiuose virsta stebuklingais paukščiais bei milžiniškais žiedynais. Netoliene išrengtas šviesoforas atmerkia didele raudoną akį, jau norėtum šliukš-

telėti į ją vieną kitą kibirą *visine classic*, bet tavo minimalaus judėjimo šokį nutraukia sustojusi mašina. Pro langą kyštelį tam sia plaukė galva: „Ko čia taippppp lauki ate? Kas čia taippppp vyksta?“ Iš mažųjų pavidalų atsakymo negirdėti. Tad mašina lėtai pajuda pirmyn, šviesoforui atmerkus žalią akį.

Ak, kaip šie stulpai mégsta flirto, markstosi ir markstosi, nors ką daugiau veikti, kai turi ŠITIEK akių ir gerą gabalą vakaro. O štai mes su pavidala laiko neturime. Tuo tuojo prasidės Kazachų kino dienų atidarymas. Visi kazachų pavidalai bei lietuvių šešeliai sugužės į salę žiūrėti Sergejaus Dvorcevojaus filmo „Tiulpan“, kuris 2008 m. buvo apdovanotas Kanų kino festiva-

lio programos „Ypatingas žvilgsnis“ Didžiuoju prizu. Maždaug po dvięjų valandų, palikdama kino salę, būsiu beveik tikra, kad pasutinį kartą pažvelgusi į gražius ir sustingusius it vaškinės statulėlės pavidalus, stovinuojančius prie „Skalvijos“ iėjimo, akes krašteliu pastebėjau iš kišenių byrantį smėlį, kurį vėjas negailestingai nusinešdavo tik jam vienam žinomais kelias.

Prieš patenkant į Kazachų kino dienų maratoną (i jo seansus nepaisant kiaulių gripo baimės susirinkdavo palyginti daug žmonių), su šios šalies kinu man beveik neteko susidurti. Tad kino juostų savitumas į mane rėžesi su dar didesnė jėga, it koks švelnaus liūdesio asteroidas. Regis, šiuolaikiniams kazachų kinui būdingam švelniams liūdesiui pavidalūs ne vien kino juostose veikiantys žmonės bei jų tarpusavio santykiai, bet ir pati vaizduojama gamta pripildyta jo it mažas stiklinis buteliukas paslaptinio skysčio. Kiekviena smėlio smilte, kiekvienas akmenėlis čia tarsi

atliepia, iškūnija, iliustruoja žmonių vidaus išgyvenimus.

Ardako Amirkulovo juosteje „*Sudie, Giulsary!*“ (2008 m.), sukurtoje pagal to paties pavadinimo Čingizo Aitmatovo apysaką, pasakojama apie nuostabaus veislino eržilo, vardu Giulsary, draugystę su arklių augintoju Tanabajumi. Paralelė tarp Tanabajaus likimo vingių ir veislino eržilo Giulsary gyvenimo akivaizdi, bet išvesta be galio subtiliai, atsargiai bei atsakingai. Jos buvimą akivaizdžiai patvirtina Tanabajaus pasaulytas monologas, kuriame kolūkio pirmininko savo asmeninėms reikmėms nusavintą veislinių bandos eržilą Giulsary, trykštanti gyvybe, o vėliau dėl nepaklusnumo iškastruotą ir vėl grąžintą šeimininkui, Tanabajus lygina su savimi.

Žiūrint šią juostą apima jausmas, kad kalnai nėra kalnai, kad žuvusių ériukų krūva vidury pažiliugusio purvyno nėra vien ériukų krūva ir t. t. „*Sudie, Giulsary!*“ – tai filmas, kurį žiūrint galima pravirkti, nors akivaizdžiai matai, kad šis kino graudulio apdaras susiūtas tau puikiai pažįstamomis siūlėmis. Taip pat galima plačiai nusišypsti – Kazachstano deimantas... Džiuginantis savo natūralumu, paprasatumu, savitumu, kaip ir daugelis kitų Kazachų kino dienų filmų.

Kiek kitokias emocijas kelia **S. Dvorcevojaus** darbas „*Tiulpan*“. Šis didelio pasisekimo už Kazachstano ribų sulaukęs filmas „*Skalvijos*“ kino salę pripildė smaugus juoko. Juosteje pasakojama apie jauną vaikiną, atitarnavusį laivyne ir gržiųsi į Kazachijos stepes čia išgyvendinti karščiausią savo svajonę – tapti čabanu (aviganiu). Tačiau norint juo tapti, vaikinui būtina vesti, o tai nėra taip paprasta, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio, mat visoje apylinkėje tėra vieintelė vedyboms tinkamo amžiaus mergina, vardu Tiulpan. Tai puikus filmas, pasakojantis apie vaikiną, bandantį visomis išgalémis išgyvendinti savo svajones, ir apie tai, kaip dažnai puoselėdami svajones mes paniekiname tai, ką turime čia ir dabar. Ši mintis toli gražu nėra demaskuojamojo, smerkiamojo pobūdžio. Ji ryškėja pamažu, lėtai skaidrėja filmo eigoje. Viskas čia juokini, atrodo, už stepių egzistuojantis

pasaulis – tik kvaila ir neverta dėmesio pasaka: besiperšantis vaikinas nuotakos tévams pasakoja apie jūros gyvūnus su baisiais čiuptuvais, o šiemis tai visai neįdomu. Vainikinas nuotakos tévams rodo Anglijos princo Čarlzo nuotrauką, mėgindamas iškinti, kad jo didelės ausys nėra kliūtis laimingam jo ir Tiulpan gyvenimui, tačiau pastarosios tévės tepaklausia, ar čia Afrikos princio nuotrauka, ir išgirsta atsakymą, jog tai Amerikos princio nuotrauka. Pilnas absurdo, už širdies griebiančios kazachiškos muzikos ir naivumo filmas, kurį tikrai verta pamatyti.

Įdomu, kad daugelyje Kazachų kino dienų metu rodytų filmų išryškinama sunki, komplikuota žmonių buitis, ir tai paprastai atliekama per estetizmo prizmę. Kiek vienas trupinėlis, skiautelė, raištelis čia īgauna vertės, kurią neapsrinkant būtų galima pavadinti prasme. Dėlionė, kurioje visos detalės reikalingos – visiškas kontrastas šiandienos Europos gyvensenai, buičiai, kurioje vyrauja pažangaus vartotojiskumo kupinas chaosas.

Tiek filme „*Tiulpan*“, tiek „*Sudie, Giulsary!*“ esama scenų, kurios dabartiniam miesto žmogui gali pasirodyti itin dviprasmiškos: žmogus, išispyrės batais į avies pasturgali, traukia gleivę, kruviną ériuką, ištraukęs prie jo mažo snukučio pri-glaudžia lūpas ir daro dirbtinį kvépavimą, pučia jam į plaučius orą. Daro tai nesišlykštēdamas, su karštligišku užsidegimu išsaugoti gyvybę. Tai – tarsi dirbtinis kvépavimas sau pačiam, ne vien avies jaunikliu. Mat stepėse žmonių išlikimas neatsiejamas nuo gyvulių likimo.

Kazachų kino dienų filmai savo nuotaika man labai priminė kiek anksciai matytą Jacques Debso filmą „*Buzkaši – stepių daina*“, prie kurio kūrimo prasidėjo ir pats jame nusifilmavo, mano galva, genialus lietuvių dailininkas Stasys Eidrigevičius. Tiesa, šis filmas – bendras Prancūzijos bei Uzbekijos produktas, tačiau juosteje rodomas kruvinas azijietiškas ritualas buzkaši yra nuo viduramžių Kazachstane, Uzbekijoje bei Afganistane žaidžiamas sportinis žaidimas, apeiginė ceremonija, kurios metu raiteliai stengiasi pačiupti nuo žemės paskerstą ožių ir pasprukti nuo priešininkų.

Paskui premjeras

Atkelta iš 7 p.

V. Bareikis šikart debiutoja ne tik kaip aktorius, bet ir kaip režisierius. Istoriniame restorane „Metropolis“ spektaklis „Vakaras su knyga“ kvestionuoja tikėjimo, savęs išaukštinimo, valdžios siekiams mybės klausimus. Siužete apstuividinių konfliktų, dviejų pradų sankirtų – Meistro ir Margaritos personažai transformuojami į priešybes iš anapusinio pasaulio.

Spektaklyje vaidina du aktoriai – studijų kolegos: V. Bareikis – Meistras, kipšas Begemotas ir André Lencevičiūtė – Margarita, kuri vėliau taip pat persikūnija į kipšą. V. Bareikiui teko nelengva užduotis įveikti sau iškeltus reikalavimus ištobulinti du visiškai priešingus vaidmenis, kurie skiriasi emocine, vizualine ir verbaline išraiška. Jei kipšą Begemotą priimtume kaip fantasmagoriską, teatrališką personažą, galėtume jam tiesiog ironiškai nusišypsoti ir apibendrintai teigti, kad aktoriaus kuriami veikėjai žiūrovą iškinti. I. Lencevičiūtė, V. Bareikio teigimu, atitinka retą charakterinio plano aktorę. Žiūrovui buvo suteikta galimybė kartu su Margarita skaityti Meistro kūrinius, puotauti su pačiu velniu ir pačiusti giliausias Margaritos, o galbūt ir pačios aktorės, emocijas. Tačiau aktorei kiek pritrūko tvirtos verbalinės išraiškos, kad Margaritos charakteriu būtų suteiktas dar gyvybingesnis potėpis.

Spektaklio scenografijos siekta neperkrauti. Dekoracijos – tai

stalas, kurį lengva keisti į įvairias siužeto mizanscenas, kilimai ant žemės ir sienos (jie sukuria rusišką aurą, nukelia į XX a. pradžią, nors netikėtai galima atsidurti ir mūsų miesto daugiaubucio svetainėje), gramofonas. Spektaklio siužeto linijai pradėjus vibruti, kai personažai įgavo emocinį pagreiti, scenos erdvė tapo chaotiška – dekoracijos liko be vietas. Minimalistinė tvarka tapo maksimalia netvarka. Ji trukdė aktoriams juodi scenoje. Tuomet atsirado Margarita, žingsniuojanti plačiais žingsniais ir priebandoje ieškanči, kur pastatyti koją.

Laiko tėkmei pajusti ar pereiti iš vienos būties į kitą simboliškai naudojama šviesokaita. Priebanda kūrė mistinę ir filosofinę atmosferą, tačiau šviesai užgesus žiūrovui

buvo sunku aiškiai matyti ir suvoki siužetą.

„Vakaras su knyga“ paskatino prisiminti kitus menus – kiną, vaku literatūrą. Kipšo Begemoto natūra sukėlė bene *de javu* ir perkėlė į „Alisa stebuklų šalyje“ knygos pasaulį, kuriame realybė īgauna iškreiptą fantazijos formą. Scena, kurioje personažai įsikūnijo ant rankų užmaunamų teatrinių lėlių pavidala, priverčia pamastytį apie santykijų absurdumą, taip pat nukelia į čekų režisieriaus Jano Švankmajerio siurrealistinius filmus.

Atrodo, ką pamatyti randame ir Vilniuje, ir Kaune. Jauni drąsūs kūrėjai nebijo eksperimentuoti, susikurti iššūkių, siūlo kelti klausimus, kurie net nereikalauja atsakymų. Klausimai tuomet tampa aktyvios veiklos motyvacijos.

Stepas EITMINAVIČIUS

Vėl kaip visados
Geriamo klevo kraują.
Néra gailesčio.

„Neteisius buvau“, –
Kartoju laikydamas
Verkiančią dukrą.

Tėviškės dangus:
Ériukas žiūri į jį
Gélėtoj pievoj.

Virpantis mėnuo
Pro užuolaidą siunciā
Nerimo ženklus.

Poetai bando
Pasauli sukomponuot
Metaforoje.

Ar nemąstantys
Irgi kaip mes kenčiame?
Taip klaust negražu.

Geltoni laukai –
Tai Vincentas van Gogas.
Jokių nejaučiu.

Guliu kambary
Niekam nereikalingas.
Tik musé zvimbia.

Mirga birželis.
Kambary žiūriu filmą
Apie vasarą.

Darbas rimčiausias:
Valandą gerą stebi
Skubančią skruzdę.

Jauną bučinį
Suradom senatvėje.
Susiraukšlėjės.

Vasarai švytint
Vakare prie KATEDROS
Sumušė dukrą.

Krisdamas žemén
Obuolys pažadina
Ligotą žmogų.

Saulei kepinant,
Aš skaičiau Kamiu „Mara“.
Tada jau sirgau.



Aliaus BALBIERIAUS iliustracijos

Skrisdamas maisto
Gandras žuvo užkliudęs
Elektros stulpą.

Trimetį sūnų
Birželį mokiau plaukti.
Kad tvirčiau būtų.

Žvaigždės kitokios
Mieste – neturi obels
Paslaptingumo.

Mato per jautriai.
Gydytojai barasi.
Tabletes geria.

Jau mano vaikai
Gyvena savo erdvėj.
Kaip ribą pajust?

Mėnesį visą
Vienas miške gyveno.
Boružės džiaugės.

Žiogas valanda
Deginasi Saulėje.
Ir vis tiek žalias.

„Kodėl šaiposi?
Nesu kvailesnė už juos“, –
Stebisi varna.

Dirgli valanda:
Žiūriu, kaip lapas leidžias.
Ir save regiu.

Šalo. Pavežiau.
Dékodamas suspéjo
Pinigus pavogt.

Didis stebuklas:
Per naktį téviškėje
Rugiai sudygø.

Rudens nuostaba:
Aplyti gyvenimai,
O skécių nérą.

Mūsų dalybos:
Aš – Rilkę, tu – ekranaq.
Vienatvę – abiem.

Kai rimiči žmonės
Vardijo temas rimtas,
Valgyt noréjau.

Sielvaritas šitas
Iš Granausko novelių.
Išeit negaliu.

Tiesą įrodyt,
Susirūpint gynyba
Jégų nebéra.

Gelsvasis beržas,
Meno žmonėms užpuolus,
Numeté lapus.

Sudegė namas.
Ar atodūsiai buvę
Irgi sudegę?

Ištisą dieną
Regi obuoli šalnoj.
Sujudėt bijo.

Tavają ranką
Laikiau ir drebėjau. Bet...
Ēmė smirdėti.

Dobilų kvapas
Iš Apučio novelių.
Violetinis.

Gražu, kai tylim.
Bet žodžiai būna vaistas.
Véi paradoksas.

Stiklo šukėje
Jis norėjo matyti
Savo vaikystę.

Mūsų kumelė
Rugpjūčio pabaigoje
Pelkėj nuskendo.

Mano téviškėj
Svetimi geria. Grožis
Tik atmintyje.

Jie kalba, kalba.
Ar užteks tylinčiųjų,
Kad mintis liktu?

Valgau obuoli
Iš mirusios téviškės.
Prisiminimuos.

Žiūriu ir matau,
Kaip protėviai žiūrejo,
Ką mégo matyt.

Tavosios rankos
Jau pavargo nuo žodžių.
Turi patylėt.

Saugu bei tikra –
Radzevičiaus „Vieškeliai“...
Būti ir juose.

Dobilų kvapas
Iš Apučio novelių.
Violetinis.



Andrius JAKUČIŪNAS

Matyt, esu taip sukurtas, kad niekuomet neišspildyčiau jokioje viliaudinėje šventėje – taip pat ir Naujujų metų sutiktuvėse – ir atstovaučiau tai surūgusiai mažumai, kuriai fejerverkų spindesys veikiau gadina akis, negu padeda įveikti kasdienybės monotoniją. Nenustebčiau, jei per šventes mane piktybiškai išbertų kokiais nors *rūžavais* spuogeliais – esu tikras, priimčiau šią negandą ramiai, kaip teisėtą ir kone privalomą duotybę, išpudingą stigmą, kurią verta duoti pačiupinėti miniai. Visgi ši organizmo metafora nebūtų tikslis: nejaučiu jokios „alergijos“ liaudies žaidimams nei pačiai liaudžiai, veikiau priešingai – pats visad skausmingai norėjau būti ta liaudimi, kurios pagrindinė savybė yra ištirpti, susilieti, būti amorfiskai. Todėl kiekviena šventė nesunkiai sudaužo mano arogantišką įsitikinimą, kad neturėčiau kvaršinti galvos dėl mescionijos pramogų. Šiaip ar taip, vi suomet pavydėjau žmonėms tvirtybės, su kuria, mušant dylikta, jie sužnyba pirštais šampano taures, tarsi ritualinis pasistypojimas metų sandūroje, nejaukiai žvelgiant į gérimo burbuliukus, yra būtina sąlyga, kad išspiltų šabloniški, neįmantrūs linkėjimai; tarsi tie linkėjimai būtų verti išspilti.

(Kaip būtų gera tikėti, spaudžiant glėbyje antrąjā pusę, kad nuo visiško išsilaisvinimo, – tuo met gausus alkoholis tebus išgamyto simbolis, bet ne pagirias sukeliantis chemikalas, – mus skiriąs laikas, metų sandūroje įgavęs laikiną apibrėžtį, bus amžiam sunaikintas – absoliučiai be jokių pastangų, laikrodžio gegutei tiesiog iškukavus dylikta.)

Stebédamas įsielius jaunuolius, kurie nekantriai, tarsi grobū patėmė miško žvėrys, lūkuriuoja, kol vietiniai kurantai paskelbs šaudynių pradžią, sekiodamas akimis išsidabinusias *fifas*, gnuždomas šampano butelio formos patrauklumo, romantiskas poreles, būrius girtų paauglių, paskendusių dalijimosi SMS žinutėmis malonume, tykiai troksdavau būti vienas iš jų – įmunių didžią bendrabūvio pilnatvės mīslę. Metai iš metų stebédamas Naujujų naktį Katedros aikštėje susiburiančias minias ir jų patiriamą išspildymo iliuziją, įsivaizduodavau, kad unikalų (kaip man tuomet rodėsi) sugebėjimą patirti šventės palaimą galima išsiugdyti, o gal jis pats nejučia randasi bėgant metams. Bijoju daryti apibendrinančią išvadą, jog kiekvienas šventinis šurmulyse tėra maskaradas, už kurio slepiasi nelaistytos, vystancios sielos, kitados gal girdėjusios apie augimo ir vešėjimo džiaugsmą.

Nedrįstu to padaryti ir dabar – viską paaiškinti maskaradu būtų per daug paprasta. Galbūt nūn pats jaučiuosi geresnis už kai kuriuos, ir tai, žinoma, yra mano paties didelė problema, galbūt įtariu, kad aprimus hormonams (dar nesibelžia i duris „antroji jaunystė“) jokios ypatingos susiliejimo palaimos išgyventi nepavyks. Beje, hor-



Agnės JUŠKAITĖS nuotrauka

Nenormalumas ir bausmė

monai. Ankstyvoje paauglystėje, menu, atsidūrus minoje man atrodydavo, kad euforiją gimdo šventės pabaigos nuoauta. Grįžę namo žmonės negailestingai krušis fejerverkų dūmų prirūkusiose patalpose, tarp lėkščių, taurių ir savo pačių vienas kitam adresuotu meilės laiskų (labai keistas vaizdinys!), bijodami, kad tik sueitis nebūtų per trumpa atpirkti sudėtingą ir varginantį įžangos ritualą. Be abejo, šis vaizdinys plėtė mano akiratį, tegul ir susiaurindamas jį iki minimumo – bet kokiu atveju dėdulė Freudas man būtų paplojės katučių. Bet dabar jau viskas kitaip. Anuomet šventės scenarijuje potenciali sueitis rodėsi svarbesnis dalykas už ją sukeliantį ritualą, o dabar atrodo priešingai. Sueitis – greičiausiai nevyksianti, o ir apskritai nebūtina – atrodo antraeilis, periferinis įvykis, kurį nelabai verta ir minėti, o realaus tėsinio neturinti įžanga, kurią inertiskai pakartojame nedrįsdami patikėti, kad kitiems sekasi ne ką geriau nei mums, kasmėt vis labiau stulbina. Stulbina, nes troškimas išgauti išspildymo paslaptį iš tų, kurie jos taip pat nežino, gelia vis taip pat kaip prieš daugelį metų, ne kiek nemažėdamas, ir tas absurdos teatrėlis, papuoštas Kalėdų žvaigždėmis, nutašytas blizgalais ir vienkartiniais indeliais, šioje šviesoje tampa panasėnis iš vilties bažnyčią, negu į nevykelių, sugužėjusių ką nors nulaužti ar pasparyti, saviraiškos areną. Troškimas paslapties, kurią atskleidus tavo žemiškasis buvimas staiga taps tikresnis, apčiuopiamėnis, svaigus, ir mes toliau galésime akiplėšiškai viltis, kad net senatvė ar mirtis mums nesukliuds ateityje šimtu procentų būti pagydytiems nuo bet ko neturėjimo. Populiariau šnekant, nuo *nenormalumo*, kuris kitados pasalūniškai sutrukdomas tapti idiota.

Naujujų naktį visuomet prisimenu vargšę mergelę iš provincijos Ramintą, kurią kelissyk girdėjau raiškiai skaitant rašytojų kūrinius

vienoje literatūros popietėje. Vos išgirdės jos balsą, supratau, kad Raminta tebetiki Gérui ir Grožiu (būtinai iš didžiosios raidės), kad šis tikėjimas yra vienintelė problema, kurios jis dar neišmoko išspręsti. Todėl Ramintos gyvenimas veikiausiai nėra toks ramus, kaip jis galbūt norėtų – esu tikras, jai tenka ir pažiliumbti, ir raminamųjų tabletė sugraužti. Ir vis per tai, kad Géris ir Grožis, atrodo, ranka pasiekiamas (jei tik kas leistų tą ranką ištisti), bet atkampios vietovės elgesio taisyklės nedviprasmiškai nurodo, kad mergina ne knygas skaitytų, o sédetų greta skustagalvio tamasiastiklėje galdoje. Manau, Raminta iki galo nesupranta savo padėties baimumo, tačiau intuityviai ji vis dėlto turbūt nutuokia, kad kada nors (gal net netolimoje ateityje) jai vis tiek teks rinktis. Arba Géris ir Grožis (nors tokiu atveju tektų didžiasias raides paversti mažosiomis), arba... nieko – su *urlaganu* iš kairės pusės. Tačiau kol kas Raminta, regis, vis dar tiki, kad polinki į dvasingus dalykus jai kaip nors pasiseks sunderinti su provincijos miestelio išročiais, todėl visa jos esybė taip pašelusiai tvilko savo dvilypumu. Kai ji scenoje deklamuoją gero poeto gerą eiléraštį, norisi puli ant kelių ir rėkti iš džiaugsmo. Dvasingas balsas, kylas į viršų iš provincialiai sustyguotos drabužių visumos, kuri oficialiai atstovauja Ramintai kavinėje ar mokykloje, eilinę dieną turbūt saugomas po devyniais užraktais, scenoje galingai išsiveržia iš jos plaučių kaip džinas iš butelio ir vienu mirksniu užbraukia visa, ką ji buvo pasiekusi, kad jaustysi esanti vietoje ir laiku. Nors gero poeto geras eiléraštis būna, sakykime, apie tėviškės gamtą ar šiaip kas nors Marcinkevičiaus, Raminta padeda mums persikelti į visai kitą erdvę – beje, esančią labai toli nuo eiléraščio pagrindinės minties – kur vien savo intonacija apmasto galimybes reprodukuotis šioje ankstoje ekosistemoje. Ir atsakymas, nors balsu neįstariamas, būna vienareikšmiš-

išsišnypštusią petardą ir įsidėti į kišenę kuo arčiau širdies – vietoj Gérlio ir Grožio, kurį dar, regis, visai neseniai tikėjo esant...

Dabar palikime Ramintą džiūti iš ilgesio savo miestelyje ir persikelkime į Vilnių. Šiemet Katedros aikštėje apie dylikta mačiau kraupų vaizdinį – nors gal ir ne kraupų, gal aš perdedu. Tai buvo du pagyvenę žmonės – vyras ir moteris. Jų veidai tvieskė tokiu beviltišku, absoliučiu abejingumu viskam, kas dėjos aplinkui, kad nugarą perbėgo šiurpas. (Pirmoji mintis: kas tai – tobulumas ar *debilumas*?) Abu užsimaukšlinę Kalėdų Senelio kepure (tokias mėgsta mokinukės), sklidini savo pačių nesuprantamos laimės, kuri išskyre juodu iš desperatiškai fejerverkus tratinančios minios, jie žengė, intymiai susirémę pečiaisiais, lyg visą gyvenimą būtų sugebėjė išlikti abejingi viskam, kas nėra jie patys, taip pat ir egzistencinį prieskonį įgavusiai minios euforijai, jos desperatiškam seksualumu (tos kepuraitės, rodos, buvo skirtos veikiau miniai pašiepti, negu susilieti su ja). Jei tai Filemonas ir Baukidė, svarstau, ar jiems jau apsireikė Jupiteris su svita, ar dar apsireikė ateityje? Ar tai žmonės, jau matę ir šnekėjęsi su Dievu, ar tas pašnekesys jų dar laukia, tikliau – ar tojį jų laikysena ir bus jų išaukštinimo priežastis? Suvokiu, koks beprasmis šis klausimas mitinių senolių atžvilgiu (Filemono ir Baukidės gyvenimą Dievo apsireiškimas mažai tepakeitė – kaip jie gyveno meilėje ir santarvėje iki pasirodant Jupiteriui, taip gyveno ir jam išėjus, tik šis jiems užtikrino sočią ir prabangią senatvę šventykloje bei išraiškingą mirtį, bet apskritai šiųdviejų senukų gyvenimo tarimas tobulumas – ne jo nuopelnas), tačiau jis galbūt svarbus man – jis iškelusiam ir susimąsciusiam.

Bet ne, nesvarbus. Vis tiek aišku, kad Jupiteris tuodu žmones apipiltų malonėmis – už pavyzdinę dovybės ir dievobaimingumo imitaciją. Apskritai pagoniški dievai nelinekę žvelgti giliau, jiems nelabai įdomūs niuansai, motyvai, todėl nieko iš esmės teisingo tikėtis negalime. Tiesiog apipiltų malonėmis ir grįžtų į dangų. Daug daugiau bėdos būtų su Raminta. Net ir negudriems pagonių dievams. Manau, ilgai svarstęs Jupiteris visgi nuspręstę ją nubausti, nors gal ir nejaukiai jaustuojamas gana gražią moterę. Bet čia jau niuansai, kurių pagonių dievai, kaip minėjau, nelinekę lūkstanti. Taigi Ramintą nubaustų. Už tai, kad truputėl blaškėsi, kad troško ne vien sueities. Kad nesisekė džiaugtis tuo, ką jai išverpė moiros – čia, beje, turbūt būtų pagrindinė formaliai priežastis. Už literatūrinę gyslę – esą negerbianti Apolono talento. Ir t. t. Bet juk danguje – ne vien Jupiteris? Dabar, iki soties prisiskaitęs dievoto knygos (Juliaus Sasnausko ir Giedrės Kazlauskaitės „Postilės“, „Tyto Alba“, 2009), godžiai mąstau, kaip adekvacioje situacijoje pasielgtų Jėzus, kuris neabejotina ižvalgesnis, subtilesnis, elegantiskesnis ir gudresnis už Jupiterį. Tai gali ką pasirinktų Jėzus – senukus ar Ramintą? Tebūnie tokis naujametinis klausimas.

Būtų gerai, jei nepatingėtume į jį atsakyti.

89-ojo
kūrybinio
sezono sausio
mėnesio repertuaras



7 d., ketvirtadienį, 18 val. PREMJERA! Penktuojoje salėje - „Laimingi“. Dviejų dalių spektaklis pagal F. von Schillerio „Klastą ir meilę“. Spektaklio trukmė - 2 val. Režisierius A. Areima. Bilietai kaina - 40 Lt.

7 d., ketvirtadienį, 19 val. Tavernos salėje - I. Vyrypajevių „Sapnai“. Veiksmas, kuris vyksta pas jus. Režisierius K. Glušajevas. Spektaklio trukmė - 1.04 val. Bilietai kainos - 20, 25 Lt.

7 d., ketvirtadienį, 19 val. Mažojoje scenoje - E. E. Schmitto „Smulkus vedybiniai nusikaltimai“. Dviejų vedybinis detektyvas. Režisierius R. Banionis. Spektaklio trukmė - 2 val. Bilietai kainos - 25, 30 Lt.

8 d., penktadienį, 18 val. Ilgojoje salėje - T. de Fombelle „Švytury“ Monospektaklis. Režisierius G. Varnas. Spektaklio trukmė - 1.10 val. Bilietai kaina - 25 Lt.

8 d., penktadienį, 19 val. Mažojoje scenoje - M. von Mayenburgo „Bjaurusis“. Skalpelio pjūvis. Režisierius V. Malinauskas. Spektaklio trukmė - 1.30 val. Bilietai kainos - 25, 30 Lt.

9 d., šeštadienį, 18 val. Ilgojoje salėje - A. Čechovo „Palata“. Ligos istorija. Inscenizacijos autorius ir režisierius R. Kazlas. Spektaklio trukmė - 2 val. Bilietai kaina - 50 Lt.

10 d., sekmadienį, 19 val. Mažojoje scenoje - D. Dasino „Paskutinė Diuranų daina“. Išpažintis. Režisierius A. Jankevičius. Spektaklio trukmė - 2 val. Bilietai kainos - 20, 25 Lt.

12 d., antradienių, 19 val. Mažojoje scenoje - G. Adomaitės „Balta katė juodoje Aliaskoje“. Vienos dailies studija. Režisierius A. Lebelėnas. Spektaklio trukmė - 1.30 val. Bilietai kainos - 20, 25 Lt.

13 d., trečadienį, 18 val. Ilgojoje salėje - B. Srbjanovič „Skėriai“. Dviejų dalių tragikomedija. Režisierius R. Atkociūnas. Spektaklio trukmė - 3 val. Bilietai kaina - 25 Lt.

Teatro kasa veikia kasdien 10.30-19 val. Informacija tel. 8-37 22 40 64, www.dramosteatras.lt. Bilietai taip pat platina TIKETA.LT.

Kauno valstybinis lėlių teatras



9 d., šeštadienį, 10 d., sekmadienį, 12 val. dižijoje scenoje - naujametė premjera „Stebuklingas varpelis“ ir susitikimas su Kalėdų Seneliu! Miškininkų nuotykių Kalėdų naktį. Nuo 3 m. Autorė V. Šoblinskaitė, režisierius A. Stankevičius, dailininkė A. Jankauskienė, kompozitorius V. Bartulis. Bilietai kainos - 12, 15 Lt.

9 d., šeštadienį, 10 d., sekmadienį, 13 val. mažojoje scenoje - premjera „Žaisliuko istorija“ ir susitikimas su Kalėdų Seneliu Lėlių muziejuje. Kalėdinė pasaka apie vienišą meškiuką. Nuo 3 m. Autorė ir režisierė R. Bartninkaitė, daineles kūrė R. Čižauskaitė. Bilietai kainos - 10, 12 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje ketvirtadieniais ir penktadieniais 11-17 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 10-14 val. Informacija tel. 8-37 220061, www.kaunoleles.lt.

Kauno kamerinis teatras



8 d., penktadienį, 9 d., šeštadienį, 18 val. D. K. Džeromo „Trise valtimi (neskaitant šuns)“. Angliško klubo posėdis. Režisierius S. Rubinovas. Spektaklio trukmė - 2.40 val. Bilietai kainos - 24, 30 Lt.

10 d., sekmadienį, 18 val. L. S. Cunningham „Mergvarkaris“. Dviejų dalių amerikoniška komedija. Režisierius A. Rubinovas. Spektaklio trukmė - 2.35 val. Bilietai kainos - 24, 30 Lt.

12 d., antradienių, 18 val. A. Strindbergo, Antonio Sverlingo „Karštasis šokoladas“. Švediška vakarienė artistų kaviniuje. Režisierius S. Rubinovas. Spektaklio trukmė - 1.40 val. Bilietai kainos - 24, 30 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje darbo dienomis 14-18 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 11-17 val. Informacija tel. 8-37 228 226. Bilietai galima užsisakyti interneto svetainėje www.kamerinisteatras.lt, elektroniniu paštu info@kamerinisteatras.lt arba įsigytį BILIETAI.LT ir „Bilietai Pasaulis“ prekybos vietose.

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.
Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas - (8-37) 322244
El. paštas: nemunasr@gmail.com
nemunasredakcija@gmail.com

Internetinis adresas: <http://www.culture.lt/nemunas>

Indeksas 0079 Tiražas 1500
Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt

Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino UAB „ArxBaltica“
Užsakymo Nr. 0075

Rankraščiu nerecenzuojame ir negrąžiname.

Vyriausiasis redaktorius

Viktoras Rudžianskas - tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

Referentė - Aurina Venislovaite - tel. (8-37) 322244

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas -

Donaldas Kajokas - tel. (8-37) 322251

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja -

Gražina Viktorija Petrošienė - tel.: (8-37) 322235, (8-686) 20649

Redaktoriai:

KAUKO LAIPTAI - Donaldas Kajokas -

Naujienos - Audronė Meškauskaitė - tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983

Andrius Jakučiūnas - tel. (8-611) 98945 el. paštas: jakučiūnas@gmail.com

Apžvalgos - Valdemaras Kukulas - tel. (8-37) 322251

Stilius - Lina Navickaitė - tel. (8-37) 322251

Maketavimas - Juozas Pužauskas - tel. (8-656) 38529

Buhalterija - Irena Kavaliauskienė - tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

„Nemuno“ sąskaitos AB banke „Swedbank“:

LT 147300010002256121 — einamoji sąskaita;

LT 097300010002230312 — biudžetinė sąskaita;

LT 757300010034284035 — valiutinė sąskaita.



8 d., penktadienį, 18 val. koncertas „Pakelkim mes taurę linksmiybiu...“. Kauno sakralinės muzikos mokyklos mergaičių choras „Pastoralė“ (meno vadovė ir dirigentė Nijolė Jaučiūnė), Vytauto Didžiojo bažnyčios kamerinis mišrus choras „Cantate domino“ (vadovas ir dirigentas Rolandas Daugėla), mišrus choras „Kamertonas“ (meno vadovas ir dirigentas Kęstutis Jakeliūnas), mišrus choras „Saluto“ (meno vadovė ir dirigentė Ramutė Streimikytė), mišrus choras „Leliumai“ (meno vadovas ir dirigentas Albinas Petrauskas), Kauno kultūros centro „Tautos namai“ mišrus choras „Gintaras“ (meno vadovė ir dirigentė Jovita Kulakauskienė). Solistai: Aušra Liutkutė (sopranas), Egidijus Bavikinas (tenoras), Liudas Mikalauskas (bosas). Dalyvauja Kauno simfoninis orkestras (vyr. dirigentas Modestas Pitrėnas).



Renginio rėmėja - Kauno miesto savivaldybė. Bilietai kainos - 10, 15 Lt. Bilietai parduodami Kauno filharmonijos kasoje ir www.tiketa.lt.

13 d., trečadienį, 16 val. Šv. arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje - koncertas Sausio 13-ajai, Laisvės gynėjų dienai, atminti. Dalyvauja: Česlovas Sasnauskas, „Requiem“, Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Solistai: Elena Kalvaitytė-Vitkauskienė (sopranas), Jurgita Šalciūtė (sopranas), Kęstutis Jakeliūnas (tenoras), Beata Andriuškevičienė (vargonai). Dirigentas Petras Bingelis. Iėjimas nemokamas.

Bilietai platina TIKETA ir Kauno filharmonijos kaso. Informacija tel. 8-37 20 04 78, www.kaunofilharmonija.lt

11 d., pirmadienį, 14 d., ketvirtadienį, 22 d., penktadienį, 18 val. Kauno menininkų namuose (V. Putvinskio g. 56) - „Bona Sforca. Atsiveikinimai“. Vienos dailies spektaklis. Pjesės autorė Liucija Armonaitė, režisierius Gytis Padegimas, kompozitorius Gintaras Kizevičius, scenografė Skaidra Žeitytė, kostiumų dailininkė Jūratė Maurušatiene. Vaidina: Bona Sforca - Olita Dautartaitė, Ardžentas - Uršulė Taujanskaitė. Bilietai kaina - 25 Lt, su nuolaida - 20 Lt.



Bilietai galima įsigyti Kauno menininkų namų Mūzų svetainėje (I a., I-IV 10-13 val., 14-17 val., V 10-13 val. 14-16 val.), taip pat visose TIKETA kasoje. Informacija tel.: (8-37) 22 31 44, www.kmn.lt.



RAŠYTOJŲ KLUBAS

11 d., pirmadienį, 17.30 val. Rašytojų klubo (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) - rašytojų Nijolės Kliukaitės-Kepenienės kūrybos vakaras su naujausiomis knygomis „Saligan be varmian“ (eilėraščiai) ir „Bitė“ (biografinis romanas). Vakare bus atidaryta Nijolės Kliukaitės-Kepenienės akvarelių paroda „Saligan be varmian“. Dalyvauja rašytojai Nijolė Kliukaitė-Kepenienė, Rimantas Černiauskas, aktorė Vida Kojelytė, etnografinio ansamblio „Audenės“ dainininkė Indrė Macijauskienė ir literatūros kritikė Janina Riškutė.

Smulkesnė informacija tel.: 8-5 2629627, 8-5 2617727; el. paštu rasytojuklubas@aiva.lt.

Kazimiero Barėno literatūros premija – rašytojui Andriui Jakučiūnui

Panėvėžio apskritys-Bitės viešosios bibliotekos išteigtos Kazimiero Barėno literatūros premijos 2009 m. laureatu tapo prozininkas Andrius Jakučiūnas už romaną „Tėvynė“. Premijos teikimo šventė vyks 2010 m. sausio 7 d. 17 val. Panėvėžio apskritys G. Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekoje konferencijų salėje (Respublikos g. 14, Panėvėžys). Dalyvaus: premijos laureatas Andrius Jakučiūnas, prozininkė ir vertėja Birutė Jonuškaitė, prozininkė Liuda Jonušienė, režisierius Julius Dautartas, literatūrologė, kritikė Viktorija Daujotytė-Pakerienė.

A. Jakučiūnas išleido novelių knygą „Sokrato gyvenimas arba mirtis“ (1999), romanus „Servijaus Galo užrasai“ (2005) ir „Tėvynė“ (2007). 2006 m. jis tapo Lietuvos rašytojų sąjungos nariu. Dirba savaitraštyje „Nemunas“ naujienų redaktoriumi.

1996 m. A. Jakučiūnui paskirta V. Kavolio premija (skiriama jauniems rašytojams). 2004 m. jis pelnė „Imbiero vakarų“ Publikos premiją. 2009 m. trumposios prozos festivalyje „Imbiero vakarai“ skirtas salono „Balta varna“ apdovanojimas.

Abu romanai išrinkti į Metų knygos rinkimų penketukus. Jie figūruoja ir LLTI sudaromų kūrybiškiausiu metu Knygų dyliklukuose (2005 ir 2007 m.). Kūriniai išstraukos išverstos į anglų, vokiečių, rusų, vengrų, slovėnų, latvių, estų, olandų kalbas.

Maironio lietuvių literatūros muziejuje

(Rotušės a. 13) šiuo metu veikia ekspozicijos bei parodos:



Lietuvių egzodo literatūros apžvalga

„Išėjė sugrįžti“, „Neuzmirstamas Vaižgantas“ (Juozui Tumui-Vaižgantui - 140), „Leikia dainos iš jaunos krūtinės“ (Liudui Girai - 125), „Maironio sparno palytėta...“ (Danutei Lipčiūtei-Augienei - 95), „Nereikalingas žmogus?“ (Eduardui Mieželaičiui - 90), „Šviesa pro lapsus“ (Alfonsui Maldonui - 80), Daivos Molytės tapybos darbų paroda „Iš laiko etiudų“.

Dvyliktoji Stasio Lozoraičio premija

Sausio 9 d., šeštadienį, 12 val. istorinėje Lietuvos Respublikos Prezidentūroje (Vilniaus g. 33, Kaunas) įvyks Lietuvos žurnalistų draugijos Stasio Lozoraičio premijos „Keilyje į vilties prezidento Lietuvą“ įteikimas. Premija siemet paskirta LŽD nariui Edmundui Simanaiciui.

Dalyvaus premijos fundatorius Kazys Starkevičius.

LŽD valdyba

Kauno karuselė



Gruodžio 22 d. Kauno galerijoje „Aukso pjūvis“ atidaryta Bonaventūro Šalčio tapybos paroda „Metus palydint“.

Šiaulietis dailininkas B. Šaltis personaline parodą galerijoje „Aukso pjūvis“ rengia jau antrą kartą šiai metais, o ši syki – dar ir priklausančios solistės Skaudra Jančaitė. Eksponuoti savo darbus tapytojas pradėjo 1973 m. ir surengė daugiau nei 30 personalinių parodų Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, Švedijoje, Olandijoje. Parodoje – švelnūs, lyriški peizažai, natūrmortai, abstrakcijos ir impresionistinių miniatūrų kolekcija. Pastarosios erdviuose, „didžiuoliuose“ BLC rūmuose, be jau turimo, išgyja dar ir optini mažumą, kuris nė kiek nesutrukdo autorui placių išskleisti mintis. Pasak jo, „maža forma nėra kliūtis skleistis fantazijai, kūrybiškumui ir minčiai, o pirmasis lengvumo išpudis miniatiūrose gali pasirodyti apgaulingas, nes miniatiūra reikalauja iš kūrėjo nemažai pastangų, įtakos ir proporcijų pojučio“.



Savitumo, išskirtinumo ženklų ieškoma ir nesenai pasirodžiusiame leidinyje „Kauno savasties ženkli“. Tik ši kartą kalbama apie Kauną, kuriam vis labiau reikia savasties patvirtinimų ir užtvirtinimų. Kauno apskrities viešoji biblioteka visus sukvietė į projekto „Kauno savastis Lietuvos tūkstantmečio kontekste“ baigiamajį renginį ir pristatė leidinį, kupiną miestiečių pasidžiaivimą kurstančią, kartais itin unikalių ir retų, o gal siaip sentimentalių brangių objektų. Kelerius metus vykė renginiai suformavo leidinio idėją ir padėjo atrasti svarbiausias, reikšmingiausias formas. Leidinio sudarytoja R. Tamoliūnienė iš tikinčių, jog „iekviens miestas istorijos vingiuose iš daugybės reiskinių ir fragmentų suformuoja tik jam būdingą identitetą bei pavidala“. Ivaizui sričių mokslininkų, tyrinėtojų – istorikų, archeologų, menotyrininkų ir kitų – tekstai parašyti populiarai ir gausiai iliustruoti. Atrinkta šešiolika miestų išskiriančių reiskinių, kurie iliustruoti skirtinges laikotarpis žymintiems nuotraukomis. Istorija tampa jungiančia gija.

„Kauno atradimai“ – dar vienas žvilgsnis į Kauną knygos puslapiuose. Nedidelis Vytauto Didžiojo universiteto leidinys tyrinėjimo objektu rado daug daugiau ir megino pateikti asmeninėmis patirtimis grįstą pozitūrį į juos. Deja, faktai jų aiškiai nugalėjo. Egidijus Aleksandravičius leidinyje vedžioja Kauno istorijos vingiai, Modestas Kuodys kveičia į akademinių miestą, Jūratė Tūlytė pristato europietiškas tradicijas, o Rasutė Žukienė – kultūrinius objektus. Aptartas teatrinis, literatūrinis Kauno gyvenimas. Tik gal priminimų čia kiek daugiau nei atradimų.



Gruodžio 22 d. galerijoje „Menno parkas“ atidaryta skulptorių kūrinių paroda „Idėjos erdvė“. Ir ši paroda greičiau darbo stiliaus, masyvumo krypčių, individualių interpretacijų genezė, tyrinėjimai nei baigtinių darbų ekspozicija. Iekviens menininkas pateikia išskirtinę savo kūrybos idėją, kad nebūtų supainiotas su niekuo kitu. Eskizai, piešiniai bloknotuose, maketų sąsiuviniai, bréziniai. Kūrybos, gal net jos mūzų dokumentavimas – lyg

žvilgsnis pro rako skylutę ten, kur niekada nebus galima ietis. Dabar turime progą ateiti ir tyrinėti, kiek širdis giedžia. Skubrūs ieškoji-

Parodos organizatoriaus Danielius Sodeikos nuomone, tokioje ekspozicijoje turėtų pasimatyti vienas įmanomas Kauno skulptorių minčių ir idėjų poliariškumas.



Vienas ryškiausiu kultūrinio Kauno gyvenimo bruožą – pernai sukrėtė sujudę studentai ir jaunimas. Jiems pagaliau nusibodo mieganties miestas, todėl nutarė jį prižadinti. O Kauno kolegijos studenčių atstovys bei įgriso nesiliaujančios kalbos apie merdėjančią Laisvės alėją, todėl vieną besibaigiančių metų dieną jie įsikūrė apleistuose namuose, suplanavo paskaitas, koncertus ir menų sintezės akcijas. Gatvė megino marginti švenčių atributais: Kalėdų Seneliais, sniegulėmis ir pasakų veikėjais, vaikštinėjančiais „i takta“ skambančiomis kalėdinėms giesmėms. Deja, deja... Banalių banaliausias nepalankus oras pasidarbavo taip, kad šventė jei ir nesugriuota, tai bent jau neparodė tikrosios savo jėgos. O gal ir ne jis vienas kaltas?

Parengė Audronė
MEŠKAUSKAITĖ
Autorės nuotrauka

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Taip pat ir tavo mama“



Gediminas JANKAUSKAS

Naujieji metai Kitokio kino klubo prasideda tradiciniu ciklu „Kitokia meilė“. Antradienį, sausio 12 d., žiūrėsime garsaus meksikiečių kino režisieriaus Alfonso Cuaróno filmą „Taip pat ir tavo mama“ (2001 m.), sukurtą kartu su Ispanijos kinematografininkais. Anksti išgarsėjęs A. Cuarónas dabar vis dažniau kviečiamas į Holivudą, kur postmoderniškai interpretuoja Charlesą Dickensą („Didieji lūkesčiai“,

1998 m.), padeda testi populiarią nuotykių epopėją („Haris Peteris ir Azkabano kalnynas“, 2004 m.) ir šiurpi galimos apokaliptinės ateities viziją („Žmonių kūdikis“, 2006 m.).

Venecijos kino festivalyje prizu už geriausią scenarijų ir Marcello Mastroiannio vardo premija apdomanotame filme „Taip pat ir tavo mama“ irgi nestigs šokiruojančių scenų. Jis net prasideda audringa sekso scena. Po kelių minučių neatsitokėjusiam žiūrovui pakisamas dar vienas greito sekso vaizdelis – taip su savo merginomis prieš vašaros išsiskyrimą atsišveikina pagrindiniai herojai: Tenocas Iturbide (aktorius Diego Luna) ir Chulijus Zapata (jis suvaidino dabar tikra

tarptautine kino žvaigžde tapęs aktorius Gaelis Garcia Bernalas). Jokių sentimentų ir jausmų čia nėra, tik pats paprasciausias ir patikiemiausias „hormoninių audrų“ sukeltojų įtampos likvidavimas. Senamadiškas žodis „meilė“ šiemis jau nikaičiams, regis, visai nežinomas, užtai išradęgi epitetai apie seksą iš jų lūpų skamba taip dažnai, kad imi baimintis dėl abiejų „nebrendylių“ psichinės sveikatos. Laimė, się tiek proto (ir kur kas brandesnės patirties) „subingalviams“ (abu mielai save šiuo epitetu vadina) iškės kartu su jais kelionėn išsirušius Luisa Kortes (aktorė Maribel Verdu). Tik chuliganiskos istorijos finalas bus liūdnas.

Savaitgalis prie televizoriaus

Nostalgijos ir intrigų sūkuriuose

Gediminas JANKAUSKAS

Atslūgus naujametiniams (persi)valgymo ir persisotinimo daug sykių matytaišių šventinių filmų ritualams, pasižvalgykime lietuviškų TV programų tinkleliuose, ieškodami įdomesnių laiko paleidiomo galimių. Sergantūsios senų gerų laikų nostalgija paguos nuotykių komedija „Laukiniai šernai“ (penktadienis, 21.40 val., TV3). Tenesuklaudina šio filmo pavadinimas. Tai istorija visai ne apie laukinius padarus, knisančius bulves ir naikinančius pasėlius. „Laukiniai šernais“ autoriai vadina penkto dešimtmecio slenkstį peržengusių vyriškius, kurie labai originaliai priešinasi vidutinio amžiaus krizei. Keturi amerikiečiai – Dagas, Vudis, Bobis ir Dadlis – pavargę nuo ikyrėjusio darbo, šeimyninio gyvenimo monotonių ir nealkoholinio alaus, pasipuošia odinėmis baikerių striukėmis, pašalnoja motociklus ir išvyksta į tolimal kelionę Nju Meksiko link pasitikti nuotykių ir naujų išmėginių. Nuotykių bus tikrai daug jų lauks ir svaigi kelionių romantika, ir nakvynės po atviru dangumi, ir konfliktai su provincijos serifu, ir rimti susidūrimai su agresyvių baikerių gauja.

Pagyvenusių romantikų kvartetą vaidina garsūs JAV kino aktoriai, ne kartą išbandę jėgas ir komedioje. Žiūrovų laukia daug smagų situacijų, o pačių keliaunkinų – susitikimas su, ko gero, garsiausiu vių laikų kino baikeriu, kuri dar 1969-aisiais kultiniame filme

„Easy Rider“ suvaidino legendinis Peteris Fonda.

Motociklus apsižergusių herojų bus ir fantastiniame veiksmo filme „Rolerbolas“ (penktadienis, 22.10 val., LNK). Jis vaizduoja atities pasaulį, kuriame jau įvykusi globalizacija, apie kurią tiek daug kalbėta XX a. Atskiros valstybės išnyko, o pasauli valdo stambios korporacijos, kurių atstovai deleguoti į „Vykdomyjų Komitetą“. Galima net sakyti, kad žmonės gyvena komunizmo sąlygomis: karų priežastys likviduotos, atominio sunaikinimo grėsmė seniai pamiršta, o materialinių gėrybių tiek daug, kad žmonėms pakanka dirbtis tris dienas per savaitę. Tik vieną dalyką šio filmo žemiško rojaus valdytojams kelia rūpestį – ką daryti su susikaupusia žmonių agresija, kurios perteikliai gali bet kada sukelti kolapsą. Kad to neatsitiktų, valdžia skatinė ypatą sporto rūši – rollerbolą. Ši atities pramoga sudaryta iš brutaliausiai amerikietiško futbolo, ledo ritulio, regbio, karatė ir bokso elementų. Apsisarvavę lyg viduramžių gladiatorių, rollerbolo žaidėjai važinėja motociklais ir talzo vieni kitus aštariais spygliais kaustytomis nebebijoj stacijų galva nerti į svaigų ir

šūkiai du: „Tegu laimi stipriausias“ ir „Kuo daugiau krauso, tuo geriau.“ Ne mažiau šiurpų pasaulių matyse fantasiniame trileryje „Daktaro Moro sala“ (penktadienis, 0.05 val., LNK), sukurtae pagal Herberio G. Wellso romaną, tik veikmas iš XIX a. perkelta į mūsų laikus. Išsigelbėjės po laivo katastrofos Edvardas Duglas patenka į kažkokią salą, kurioje daktaras Moro (jis suvaidino aktorius Marlonas Brando) su neurochirurgu Montgomeriu daro genetinius eksperimentus ir bando „sužmoginti“ laukinius žvėris. Tačiau naują pavidala išgiję mutantai visai nenori būti žmonėmis.

Eksperimentų (tik ne genetinių, o psychologinių ir net seksualinių) nestigis ir dramoje „Arčiau“ (šeštadienis, 21.30 val., LNK), sukurtoje pagal jauno britų dramaturgo Patricio Marberio pjesę, parašytą ir pirmą kartą insceniuotą 1997 m. Lietuvoje šią pjesę Jaunimo teatre pastatė režisierius Rolandas Atkočiūnas. Gaila, spektaklis „www.prisiliemas.net“ vaidinamas taip retai, kad apie jį mažai kas žino. Ko gero, paliginimo išvados būtų kur kas palankesnės spektakliui, kurio autoriai nebijo stacijų galva nerti į svaigų ir

karto bauginantį geismų akivarą. O keturių Mike'o Nicholso filmo žvaigždės (ypač Julia Roberts) tikrai nepersistengia ir, regis, yra labiau susirūpinusios savo įvaizdžio grynumu, nei troškimu spręsti dramaturgijoje slypinčius paradoksus ar gilintis į psychologinius pavojingų ryšių aspektus. Apmaudu, nes tai kaip tik tas atvejis, kai ekrane norisi matyti pačius komplikuotos dramaos personažus, o ne besistengiamčias nepriekaištingai atrodyti madingas Holivudo žvaigždes.

Pramoginio kino mėgėjus pamalonins „King Kongas“ (sekmadienis, 19.30 val., LNK), kurį pavaro gėnuo „Žiedų valdovo“ trilogijos savo gimtojoje Naujojoje Zelandijoje sukūrė režisierius Peteris Jacksonas. Per 110 milijonų dolelių kainavusiam 1933 m. klasikinio filmo perdirlbinyje ketvirtąjį praejusio amžiaus dešimtmetyje tyriantį ir kino kūrėjų grupė organizuoja ekspediciją į tolimą Kaukuolės salą, kurioje, anot legendos, galima pamatyti gigantišką gorilą. Atvykė į vietą keliautojai įsitikina, kad, be King Kongo, priesistorinius laikus menančiuose džiunglių tankyneje gyvena ir daugiau pabausų, kuriuos, kaip buvo manoma, išmirė prieš milijonus metų.

„Vienos nakties nuotykių“ (sekmadienis, 23.10 val., LNK) – dar viena subtili drama, kokiomis seinių garsėja JAV režisierius Mike'as Figgis. Ir ši kartą jis bando išnar-

plioti komplikuocius žmonių tarpusavio santykius. I žiūrovus, lyg į kokį nuodėmkliaus, kreipiasi pagrindinis filmo herojus – reklaminių filmų kūrėjas Maksas Karlailas. Išklausa ydamas į savo vidinį balsą jis pasakoja trumpą nuotykių, sugebėjusį sujaukti jo īprastą ligšiolinį gyvenimą. Tik viena juodaodžio vaikino ir baltosios merginos meilės naktis Niujorke viską apverčia aukštyn kojomis.

Gero kino savaitgalį pabaigs istorinė drama „Elžbieta“ (sekmadienis, 23.35 val., TV3). Britų imperijos karūnų karalienė Elžbieta perėmė 1554 m. po fanatiškos katalikės karalienės Marijos I mirties. Tačiau kartu su sostu iš savo vyresnės sesers ji paveldėjo intrigų ir išdavystės įtampas. Šių pasaulių bei buvusių valdovės politiką, nukreiptą prieš protestantus. Bet jauna karalienė, ko gero, labiausiai jaudina dar viena, ši kartą visai ne politinė, problema. Ji troksta, kad iš tremties į Angliją kuo greičiau grįžtų jos mylimasis Robertas Dadlis (aktorius Josephas Fiennesas). Tik pradžioje Elžbieta (jai suvaidino aktorė Cate Blanchett) privalo pasirūpinti ne savo širdies reikalais, bet šalies likimu. Anglijos padėtis kritiška – šalis neturi armijos ir bet kurią akimirką galiapti agresijos auka. Negana to, karalienė net ir jos rūmuose supaklastingi priešai. Ar užteks jaunai valdovai stiprybės kovoti iš karto dvem frontais?..

